

РЕЧНИК ПРИЧЕ О БОЈУ КОСОВСКОМ (РУКОПИС ИЛИЈЕ ЈОВАНОВА)¹

САЖЕТАК

Овај рад представља речник једне од верзија *Приче о боју косовском* – *Рукописа Илије Јованова*, који је настао средином XVIII века. На основу појединих речи, попут *чоек*, претпоставља се да је могао настати у Црној Гори. Текст је писан старосрпским језиком, са ретким лексичким наносима из српскословенског језика (нпр. *дашти*), брзописом и неуређеним правописом, а одликује га присуство и јекавских и екавских форми. С обзиром на то да лексика предстандардног периода развоја српског народног језика до данас није систематски проучена, овај рад представља скромни допринос познавању састава лексикона српског језика ове епохе.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: историјска лексикографија, старосрпски језик, XVIII век, речник, Прича о боју косовском, Рукопис Илије Јованова.

1. Увод

1.1. Прича о боју косовском или Житије кнеза Лазара

Житије кнеза Лазара, у науци познато и под називом *Прича о боју косовском*, саставио је непознати аутор почетком XVIII или крајем XVII века. Настанак ове повести везује се за југ, за Боку которску и Црну Гору. Ова територија била је имиграционо подручје; крајем XVII и почетком XVIII века становништво старе

¹ Овај рад настао је у оквиру пројекта *Речник српског језика од XII до XVIII века*, који се одвија у оквиру Матице српске, и пројекта *Историја српског језика* (бр. 178001), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, чији сам стипендиста. Проф. др Јасмини Грковић-Мејдор захваљујем се на сугестијама.

Херцеговине мигрира у Боку, услед чега јача национална свест нашег живља на југу (Ређеп 2010: 6–7). Антитурско расположење на овом подручју изнедриће дело које говори о најсудбоноснијим догађајима српске историје, онима који су довели до пропасти српске државе. У њему су садржане две легенде – косовска и легенда о убиству цара Уроша, у којима се и тражи узрок српске пропасти, а два главна мотива косовске легенде – мотив јунаштва, везан за Милоша Обилића, и мотив издаје, везан за Вука Бранковића – први су пут обједињени у логичну целину (Ређеп 2010: 8).

Састављач *Приче о боју косовском* служио се бројним изворима, међу којима су: *Карловачки родослов* (1502), *Житије светог кнеза Лазара* (1393–1398), *Краљевство Словена* Мавра Орбина (1601), перашка драма *Бој кнеза Лазара* (крај XVII века), бугарштице, десетерачке народне песме и усмено предање (Ређеп 2010: 8).

Протограф овога дела није сачуван. У периоду од 150 година, од почетка XVIII до половине XIX века, текст се преписивао на великом пространству, од Боке которске и Црне Горе до Москве, Ровига, Будимпеште и Софије. О великој популарности *Приче о боју косовском* сведочи чак 36 сачуваних рукописних варијаната текста (Ређеп 2010: 6). Једна од њих, *Рукопис Илије Јованова*, представља корпус за израду овога речника.

1.2. Рукопис Илије Јованова

Рукопис Илије Јованова, настао око 1750. године, део је зборника из средине XVIII века и чува се у Народној библиотеци Србије под сигнатуром Рс 82. Насловљен је: *Повест од житија светог кнеза Лазара и његова војеведе Милоша Обилића и остале све српске госпoде иже бист на пољу Косову*. Писар се потписао на првој страници документа (*Сије тиса Илија Јoанов*), али нема података о месту и времену бележења текста. На основу водених знакова утврђено је да је написан око 1750. године, док поједине речи, попут *чоек*, упућују на то да је могао настати у Црној Гори. Рукопис има 12 листова и није довршен. Писан је на хартији, брзописом и неуређеним правописом; графема <ч> доследно се употребљава за обележавање гласова [ч] и [ћ]. Писан је старосрпским језиком, са ретким лексичким наносима из српскословенског језика (нпр. *дашти*), а одликује га присуство и јекавских и екавских форми (Штавланин-Ђорђевић и др. 1986: 174–175).

1.3. Методологија рада

Текст смо, на основу снимака рукописа, најпре дигитализовали, према принципима уноса грађе на пројекту *Речник српског језика од XII до XVIII века* (Матица српска).² Приликом уношења текста сусрели смо се са одређеним проблемима, на које ћемо указати.

1. Код Илије Јованова запажа се недоследност приликом употребе графема <е> и <е>. Наиме, и једном и другом графемом обележавају се и група [је] и глас [е]: војводе (1а/4) : иже (1а/7), еџь (9а/18) : кнез (10а/1). С обзиром на ову недоследност, сва места на којима се ове графеме јављају приликом уношења обележили смо графемом <е>. Из истог се разлога не може са сигурношћу утврдити да ли у одређеним позицијама <е> и <е> обележавају екавски или јекавски рефлекс кратког јата.³ Иако несумњиви екавизми (*новест, престол*) вероватно припадају слоју српскословенских наноса, због могућности да су из неке од претходних, тј. коришћених верзија *Приче* унети и други екавизми, у одредницама смо у оваквим случајевима, како бисмо избегли учитавање, наводили обе могућности, уз знак питања (нпр. вјера/вера?; дјело/дело?).

2. Проблем се јавља и код читања слова <ѿ>. Наиме, ово се слово користи за обележавање гласа [о], као и групе [од]. У обама случајевима ова графема понекад се јавља без надредног знака, а понекад се изнад ње налази цртица, лучна, водоравна или коса, различите величине, али ни у ком случају не подсећа на лигатуру <ѿ̄>. Ипак, како би се направила разлика у обележавању гласа [о] и групе [од], у првом случају користили смо знак <ѿ>, а у другом <ѿ̄>.

3. У тексту се недоследно користи графема <х> (нпр. *леб, њиов, рабар* : *дрхѡаѡи, њихаѡи, хрѡи*). У одредницама смо речи давали онако како се појављују у тексту, а у случају варирања у истој речи (нпр. *сѡрах* : *сѡра*) давали смо обе одреднице, са упућивањем.

² Рукописи *Приче о боју косовском* чине део корпуса за израду речника. *Рукопис Илије Јованова* носи ознаку ПБК8.

³ Недвосмислени су једино примери у којима је кратко *јат* било реализовано иза гласа [р], те је дало исти рефлекс у обама изговорима, и они у којима је јекавски рефлекс оставио траг у виду јекавског јотовања.

4. С обзиром на то да су листови оригиналног документа местимично оштећени, понекад нисмо могли јасно да рашчитамо речи на крајевима редова. На тим местима избегавали смо читавање, те смо оно што се не види добро или недостаје обележили знаком (...).
5. Места на којима се јавља очигледна словна или конгруенцијска грешка, као и нехотично понављање речи, обележили смо знаком (!).

Након уношења текста, извршена је тотална ексцерпција грађе. Обрађене су све лексичке јединице – пунозначне и граматичке речи, као и ономастичка грађа. Одреднице – углавном једночлане, мада има неколико вишечланих (нпр. *Видов дан, Косово поље*) – уазбучене су и транскрибоване.

У састав речничког чланка улазе следећи елементи:

1. одредница;
2. граматичка информација;
3. значење/превод – по правилу се наводе еквиваленти у савременом српском језику; описне дефиниције дате су само онда када је значење немогуће исказати једном речју. Консултовани су следећи речници: *Речник српскога језика* (РМС), *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* (РСАНУ), *Рјечник хрватскога или српскога језика* (RJAZU), *Старословенски речник* (СС), *Рјечник из књижевних старина српских* (Даничић 1863–1864), *Етимолошки рјечник хрватскога или српскога језика* (Skok 1971), речник турцизама који се налази у књизи *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku* (Škaljić 1966) и *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum: emendatum auctum* (Miklosich 1863). У случају значењских недоумица консултоване су друге варијанте *Приче о боју косовском*;
4. потврда са контекстом у ком је пример забележен, уз ознаку страна и редова.

2. Речник

А

а везн. *а* **1.** *сујроџни* – и воинства ѿ тва^к(...) погублено би 8000 војске а мали неки ѿсташе правде ради (2а/10–13); **2.** *сасџавни* – ва то време кнезь лазарь ездинаше на коние са своима двома зетовима своѣ дворѣ биелѣ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6); **3.** *емфайџички* – а милица мѣ сѣзна говори а ти поџи з-богомъ господине мои него те желно молимъ како мога господара испѣни ми волѣ мою за великѣ лѣбавѣ нашѣ премилѣ (7б/1–7)

ако везн. *ако* – ера ако е нечешѣ карати богом ти се сада заклинемъ и тешкомъ моѣмъ витешкомъ десницомъ када бѣдемо ездечи на коние на чѣ тебе взети за пасѣ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)

али везн. *али* – и то милош мѣ све говори али на неѣ зле воле не имаше и ѿ тоѣ мѣ часа вече мѣ не споменѣ него га пѣшча ѣ свое дворе а милошѣ ѿтиде ѣ свое дворе (5б/15–6а/5)

амо прил. *амо, овде* – а знамо царевѣ силѣ и неговѣ ратѣ и амо сѣ наши витезови кои че тѣрци познати (10б/5–9)

Андрија м. *Андрија, мушко име* – краљ вѣкашинѣ имаше 3 сина марка и андриу и димитриу (2б/2–4)

Б

бајрак м. *одред војске* – боина коѣна земли пободена а баираци каконо и облаци ѿћевени лиѣпо (10а/4–7)

бијел, -а, -о бео – ва то време кнезь лазарь ездинаше на коние са своима двома зетовима своѣ дворѣ биелѣ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6)

бијѣлети/бијелети се?, бијелим се несвр. *белѣџи се* – чадори се биеле далеко како снѣгѣ (10а/13–14)

бистар, -тра, -о бисџар – кнезь лазарь наипрво прорече пакѣ милица ѿ немѣ прорече коѣ ладнѣ водѣ ѿ града крѣтевца (!) двие кчери лазареве водѣ бистрѣ с крвию смѣтише и свѣ србскѣ господѣ и витезе погубише и србскѣ землѣ ѿпѣстише и хриѣтианске цркве ѿпѣстише и порѣшише (12а/10–12б/3)

бити¹, будем и јесам несвр. (свр.) *биџи (џостџоџџи, десџи се)* **1.** *биџи* – повѣстѣ ѿ житиѣ свѣтаџо кнеза лазара и неџова воеводе милоша ѿбилича и ѿстале све србске г^ѣде иже бистѣ на полѣ косовѣ (1а/2–8); *џ гео могалне*

mihī est конст̄рукције – ѿ милошѡ да ти е бити на томе зборѡ што се ѿ теби говори како илбени вѡкѡ (!) бранковичь врже лажне мреже да ѿмрази милоша славномѡ кнезѡ лазарѡ (6б/13–7а/2); **2.** *десий̄ти се, доїодий̄ти се* – и то се згоди и би мѡа ивлиѡа 14 (!) дань видовь дань и бѡнаше кнезѡ лазарѡ крсно име на кое мѡ би свѣнено погинѡти лета на 6897 (12б/3–9); **3.** *коїула* – само-држаць кнезѡ лазарѡ бѡнаше ѡтачества рода племени^{та} и нарочита ѡ благородниѡе родитѡла ѡѡа и матере (1а/8–12); **4.** *їомоћни їлаїол їри їворбѡ сложених їлаїолских облика* – сестра ела ноѡи говори моѡа драга и премила сестрице да не види нашѡ ѡтаць кнезѡ лазарѡ милоша добра юнака и памѡти неговоѡе и врсноѡти неговоѡе не би га мето з десн⁸ странѡ да кона ездѡ (3б/13–4а/3); **5.** *їомоћни їлаїол їри їворбѡ їасива* – ради неговоѡе кротости и доброче (!) и рабрости поставлень бѡсь до цара прѡви ва полате црѡе (!)(1б/5–8)

бити², **бијем** несвр. *биїи (їуїи, удараїи)* ◊ **бој бити** *бориїи се* – та свѡ копна вриѡдна свѡ на полѡ косовѡ боѡ бити да се свѡ земла скочи та копна сломити не могѡ тако се говоре ѡ ћѡци деѡеть юговичѡма да се и самь царь тѡрски ѡд ни боѡи и страѡ има (8а/15–8б/5)

благородан, -дна, -о *блаїородан* – само-држаць кнезѡ лазарѡ бѡнаше ѡтачества рода племени^{та} и нарочита ѡ благородниѡе родитѡла ѡѡа и матере (1а/8–12)

благословѡније с. *блаїослов* – и паки по погѡбѡли мрнавчевѡча промисломь божиѡмь поставише кнеза лазара на престоль србски са благословѡниѡе^м чѡтири патриѡхра (!) србска и васѡго сабора србскаго (2б/14–3а/2)

бог м. *бої* – ера ако е нечѡшь карати богом ти се сада заклинѡмь и тѡшкомь мошомь вѡтешкомь десницомь када бѡдемо ездѡчи на конѡе на чѡ тебѡ зѡети за пась те чѡ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5); в. **бого**

Богдановић м. *Боїдановић, їрезимѡ* – по-томѡ по заповѡиѡи само-држца цара стефана даде емѡ своѡу сародницѡу госпоѡу милицѡу даштерь юга богдановѡча (1б/8–13)

бого м. *хиї. ог бої* – и богоѡ виће неправд(...) и ѡни брзо тѡ чѡшь попиш(...) ѡ тѡрака на марици ѡди и брзо имь тѡрци главе ѡсекоше (2а/6–10); в. **бог**

божији, -а, -е *божїи* – боже ти намь даѡи за ѡвѡр хриѡтиѡнскѡу бога молити и за цркѡе божие крѡвь своѡу пролитѡи (11б/7–11); ◊ **суд божији** *божїа їравда* – а ѡни свѡдь бж(...) приѡнаше и тако тадаѡи ѡ т(...)рака погѡблѡни бѡше за ниѡѡѡвѡ (!) лѡкаѡство и неп(...)ѡдѡ зашто господара свога свога (!) ѡбише (2а/13–18); ◊

- промисао божији божја воља, сѣарање** – и паки по погибели мрнавчевича промисломъ божиемъ поставише кнеза лазара на престолъ србски са благословение^м четири патриахра (!) србска и васего сабора србскаго (2б/14–3а/2)
- бој** м. *бој* – сва господа и брача мрчанчевичи (!) на томъ бою погибоше (2а/19–2б/2); **♦ бој бити борити се** – та сѣ копа вриедна сѣ на полъ косовъ бои бити да се сва земля скочи та копа сломити не могъ тако се говоре ѿ ђеци деветъ юговичима да се и самъ царь тврски ѿд ни бои и стра има (8а/15–8б/5)
- бојати се, бојим се** несвр. *бојати се* – та сѣ копа вриедна сѣ на полъ косовъ бои бити да се сва земля скочи та копа сломити не могъ тако се говоре ѿ ђеци деветъ юговичима да се и самъ царь тврски ѿд ни бои и стра има (8а/15–8б/5)
- бојни, -а, -о бојни** – боина копа земли пободена а баираци каконо и облаци ѿћевени лиепо (10а/4–7)
- Бранковић** м. *Бранковић, ѿрезиме* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѣгога лазара трече вѣка и даштери 2 прва мариѣ прочена (!) висава (!) коѣ бис дата за вѣка бранковича дрѣга ела коѣ бисъ дата за милоша ѿбилича (3а/10–18)
- брат** м. *браїи 1. браїи, родбински огнос* – тадаи мѣ се милица сѣзна поклони и рече мѣ тако ти богъ свѣ твою државѣ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѿ заклетв^е сестри за милоштѣ нека старца юга пасъ ѡстане честитаго крви и колена или гласъ на ѡвомъ краю земле (8б/9–9а/2); **2. ѿријашель, груї** – караи брате верницѣ свою ѡвлѣ видосавѣ да не говори зле ричи и да не зове поглавите делие ѡратима (4б/11–15)
- братити, братим** несвр. *браїимити* – тѣ милошъ ѿговара милане брате мои зато те братимъ и кѣмимъ богомъ великим^б (10а/14–17)
- браћа** ж. *браћа* – сва господа и брача мрчанчевичи (!) на томъ бою погибоше (2а/19–2б/2); в. **брат 1**
- брзо** прил. *убрзо, ускоро* – и бого виће неправд(...) и ѡни брзо тѣ чашѣ попиш(...) ѿ тѣрака на марици води и брзо имъ тѣрци главе ѿсекоше (2а/6–10)
- број** м. *број ♦ броја не има ѡроман, безбројан* – него те молимъ ако ѡчешъ да главе тои воисци доћемо ѡвако реци на саборѣ србскои господи велика е сила тѣрска броја не има воисци али ние ѿ боѣ юнака ни крепка вићети

(10б/9–16); **♦ броја се не зна** *оїроман, безбројан* – милан имь топличанинь ѿговара господи и властеломь велика е сила тврська брона се не зна али ние ѿ боа юнака вече све сиромаха и занатлиа и бѣдалина истомь иде да се леба наеде (11а/12–11б/2)

будалина ж. (м.) *будал(ей)ина* – милан имь топличанинь ѿговара господи и властеломь велика е сила тврська брона се не зна али ние ѿ боа юнака вече све сиромаха и занатлиа и бѣдалина истомь иде да се леба наеде (11а/12–11б/2)

В

ва предл. (с ак.) *у 1. за означавање креїшања ка месїу, ѿоложају унушар нечеїа, досїевања у шакав однос* – ради негове кротости и доброче (!) и рабрости поставлень бись до цара први ва полате црве (!) (1б/5–8) **2. за означавање времена вршења їлаїолске радње** – ва то време настѣпи на царство юрошево (!) краљ вѣкашинь мрнавчевичь и вглеша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4); ср. **у**

вазраст м. *узрасї* – и возраста бїнаше 18 лета (1а/13–1б/1)

вапити, вапијем/вапим несвр. *вайїїи* – када милань дође сви мѣ ради бїнахѣ како летѣ по злои зими сви мѣ рѣкѣ давахѣ (!) и грлечи вапиахѣ за цара мѣрат^а питахѣ (11а/6–12)

вас, васа, васа зам. *сав 1. који је без изузетїка, целокуїан* – и паки по погїбели мрнавчевича промисломь божиемь поставише кнеза лазара на престољ србски са благословение^м четири патриахра (!) србска и васего сабора србскаго (2б/14–3а/2); **2. цео, чишав** – и поче славни кнезь (!) лазарѣ говорити господине мои васѣ дршчемь како прѣтъ и мртви ме знои попо и страх ме обѣзе кое се рїечи и гласѣ носи за милошомь кои че ти неверникь бити на полѣ косовѣ (6а/13–6б/3); ср. **сав**

васаки, -а, -о зам. *сваки* – тако кнезь лазарѣ бись господарѣ срблемь и пребиваше ѣ васакомѣ добромѣ чинѣ и ѣ милости и правди и ѣ правомѣ сѣдѣ (3а/3–7); ср. **сваки**

велик, -а, -о велик 1. који је ѿ инїензиїшеїу, јачини изнаг їросечної, обичної – него те молимь ако ѡчешь да главе тои воисци дођемо ѡвако реци на саборѣ србскої господи велика е сила тврська брона не има воисци али ние ѿ боа юнака ни крепка виђети (10б/9–16) **2. особїи, нарочїи, необичан** – нечѣ штеђети мою сабљѣ чиничѣ спомень полѣ косовѣ ѡставичѣ камень знати се ѣзвїекѣ за велико чѣдо (12а/3–7); **3. као атїрибуї** *уз*

- имена религијских ѿјмова – тѣ милошъ ѿговара милане братае мои зато те братимъ и кѣзимъ богомъ великим^б (10а/14–17); \diamond **мали и велики сви без разлике, без обзира на узрасѣ** – и на тои риечи господа ѿсташе весела на ти гласъ мали и велики ѣзеше се ѣ орѣ играхъ и ѿвѣ песнѣ пою (11б/2–6)
- весео, -ела, -о весео** – и на тои риечи господа ѿсташе весела на ти гласъ мали и велики ѣзеше се ѣ орѣ играхъ и ѿвѣ песнѣ пою (11б/2–6)
- веће¹** прил. *више, даље (за време)* – и то милошъ мѣ све говори али на неѣ зле воле не имаше и ѿ тоѣ мѣ часа вече мѣ не споменѣ него ѣ пѣшча ѣ свое дворе а милошъ ѿтиде ѣ свое дворе (5б/15–6а/5)
- веће²** везн. *већ* – милан имѣ топличанинѣ ѿговара господи и властеломѣ велика е сила тѣрска брѣна се не зна али ние ѿ боѣ юнака вече све сиромаша и занатлиѣ и бѣдалиѣ истомѣ иде да се леба наеде (11а/12–11б/2)
- већма** прил. *више, догајно* – миланѣ топличанинѣ тако рече миланѣ како ѣ милошъ навчи и вечема позлати ѿниемѣ навкомѣ коием ѣ навчи (10б/17–11а/4)
- вечер** м. (ж.?) *вече* – ѣочи кр^сноѣ имена згоди се вечерѣ сѣботни данѣ и сазва славни кнезѣ лазарѣ свѣ србскѣ господѣ к себи на вечерѣ (12б/10–15)
- вечера** ж. *вечера* – ѣочи кр^сноѣ имена згоди се вечерѣ сѣботни данѣ и сазва славни кнезѣ лазарѣ свѣ србскѣ господѣ к себи на вечерѣ (12б/10–15)
- ви** зам. *ви* – ви тѣрци тѣжни есте милоша слѣшали али мѣ ниесте сабле ѿ кѣшали (11б/11–14)
- Видов дан** м. *Видовдан* – и то се згоди и би мѣа иѣлиѣ 14 (!) данѣ видовѣ данѣ и бинаше кнезѣ лазарѣ крсно име на кое мѣ би свѣнено погинѣти лета на 6897 (12б/3–9)
- Видосава** ж. *Видосава, женско име* – видосава говори дрѣгама своимѣ и сестри ели погледаите чѣда сада како милошъ кобиличѣ ездѣ кона з деснѣ странѣ моѣа ѿца лазара а вѣкъ бранковичѣ с лиевѣ странѣ (3б/6–13)
- виђети, видим** свр. и несвр. *видѣти 1. оѣзѣти чулом вида, уѣлегаѣти* – него те молимѣ ако ѿчешѣ да главе тои воисци доћемо ѿвако реци на саборѣ србскоѣ господи велика е сила тѣрска брѣна не има воисци али ние ѿ боѣ юнака ни крепка виђети (10б/9–16); • *увидѣти, схваѣти* – и бого виђе неправд(...) и ѿни брзо тѣ чашѣ попиш(...) ѿ тѣрака на марици води и брзо имѣ тѣрци главе ѿсекоше (2а/6–10); **2. искусиѣти** – тако ми боѣа и мое сабле и кона и живота моѣа виђесте (!) снаѣ мою када бѣдемѣ тамо к вама дочи че

вамъ мачъ мои полѣбичете га (11б/15–12а/2); **З. биѣи свестѣан** – сестра ела нои говори моѣ драга и премила сестрице да не види нашъ ѿтаць кнезь лазаръ милоша добра юнака и памети негове и врсности негове не би га мето з десн⁸ странѣ да кона ездѣ (3б/13–4а/3)

висок, -а, -о висок – ва то време кнезь лазаръ ездѣнаше на конѣ са своима двема зетовима свомѣ дворѣ биелѣ а то гледаю двѣ кчѣри лазаревѣ с висока чардака (3а/18–3б/6)

витез м. *виѣез* – то немои казивати тако славномѣ кнезѣ лазарѣ и воисци нашои ера че се господа наша и витези препастѣ (10б/1–5)

витешки, -а, -о виѣешки – ера ако е нечешъ карати богом ти се сада заклинемъ и тешкомъ моумъ витешкомъ десницомъ када бѣдемо ездѣчи на конѣ на чѣ тебе взѣти за пасъ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)

вјера/вера? ж. *вера, релиѣија* – боже ти намъ даи за верѣ хриѣтанскѣ бога молити и за цркве божие крвѣ свою пролити (11б/7–11)

вјеран/веран?, -рна, -о веран – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродѣла и тако ти твоѣ воиска с тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добѣвала и тако ти по-т-обомъ тво^{1а} земла родѣла немои ми кротѣти (!) шо чѣ ти говорѣти (7б/8–8а/4)

вјерница/верница? ж. *жена која је верна свом мужу* – караи брата верницѣ свою ѿшлѣ видосавѣ да не говори зле рѣчи и да не зове поглавите делиѣ ѿратѣма (4б/11–15)

вјерно/верно? прил. *верно* – и верно милошѣ слѣжи свога господара славнога кнеза лазара али вѣкъ бранковѣчѣ ѿтѣде славномѣ кнезѣ лазарѣ врло милоша ѿпадати и зле рѣчи износити кое че свѣ господѣ србскѣ изгѣбити (6а/5–13)

вјетар/ветар? м. *вѣѣар* – када и станѣ ветри нѣхати страшиво е мои брата и погледати реко би лѣзи сѣ изнова взрасли како е поле ѿћевено (10а/7–12)

властѣла ж. *власѣла* – милан имѣ топличанинѣ ѿговара господѣ и властѣломъ велика е сила тѣрска брѣна се не зна али нѣѣ ѿ боѣ юнака вече све сѣромаха и занатлиѣна и бѣдалѣна истомъ иде да се леба наѣде (11а/12–11б/2)

вода ж. *вода* **1. вода** – кнезь лазарѣ наипрво прорѣче пакъ милица ѿ немѣ прорѣче коѣ ладнѣ водѣ ѿ града крѣтевца (!) двѣ кчѣри лазаревѣ водѣ бѣстрѣ с крвию смѣтише и свѣ србскѣ господѣ и вѣтезе погѣбише и србскѣ

- земљѡ ѡпѡстише и христанске цркве ѡпѡстише и порѡвшише (12а/10–12б/3);
- 2. река** – и бого виће неправд(...) и они брзо тѡ чашѡ попиш(...) ѡ тѡрака на марици води и брзо имѡ тѡрци главе ѡсекоше (2а/6–10)
- водити, водим** несвр. *водиѡи* – немои ми деветѡ браче юговича ѡ бои водити немои ме жалоснѡ ѡцвиелити немои ми да погине колено юга богдановича та вриедна ѡснова златна колено и крѡвь (8а/4–10)
- војевати, војујем** несвр. *војевати* – и тамо воеваше царѡ тѡрскомѡ паазитѡ (2б/11–13)
- војевода** м. *војвода* – повесть ѡ житиѡ светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све србске г^ѡде иже бистѡ на полѡ косовѡ (1а/2–8)
- војинство** с. *војска* – и воинства ѡ тѡа^к(...) погѡблено би 8000 воиске а мали неки ѡсташе правде ради (2а/10–13); в. **војска**
- војник** м. *војник* – кнезь лазарѡ говори милици срамота б^н била твоѡмѡ братѡ едном^ѡ ѡ мое воиске ѡстати рекли би воиници ѡнѡ ние юнакѡ нити е кадерѡ юнаштва ѡчинити (9а/7–13)
- војска** ж. *војска, војници* – и воинства ѡ тѡа^к(...) погѡблено би 8000 воиске а мали неки ѡсташе правде ради (2а/10–13); в. **војинство**
- воља** ж. *воља/жеља* ♦ **имати злу вољу биѡи неѡријѡишельски расѡоложен** – и то милош мѡ све говори али на нега эле воле не имаше и ѡ тога мѡ часа вече мѡ не споменѡ него га пѡшча ѡ свое дворе а милошѡ ѡтиде ѡ свое дворе (5б/15–6а/5); ♦ **испунити вољу исѡунити жељу** – а милица мѡ сѡзна говори а ти поѡи з-богомѡ господине мои него те желно молимѡ како мога господара испѡни ми волѡ мою за великѡ лѡбавѡ нашѡ премилѡ (7б/1–7)
- вратити се, вратим се** свр. *вратиѡи се* – кнез славни лазарѡ на кона свога ѡседе свою воискѡ ѡбрати к полѡ косовѡ и то наипослие ѡтиче ѡ свога двора како вече се вратити нече (9б/1–7)
- време** с. *време* ♦ **по мали времени убрзо** – и по мали времени престаѡи се царѡ стефанѡ (1б/13–15)
- вриједан, -дна, -о вредан, граѡцен** – немои ми деветѡ браче юговича ѡ бои водити немои ме жалоснѡ ѡцвиелити немои ми да погине колено юга богдановича та вриедна ѡснова златна колено и крѡвь (8а/4–10)
- врло** прил. *врло* – и верно милошѡ слѡжи свога господара славнога кнеза лазара али вѡкѡ бранковичѡ ѡтиде славномѡ кнезѡ лазарѡ врло милоша ѡпадати и эле риечи износити кое че свѡ господѡ србскѡ изгѡбити (6а/5–13)

- врсност** ж. *врсности* – сестра ела нои говори моја драга и премила сестрице да не види нашъ ѿтаць кнезь лазаръ милоша добра юнака и памети негове и врсности негове не би га мето з десн⁸ странъ да кона ездѣ (3б/13–4а/3)
- врћи, вржем/вргнем** свр. *бацѣиши* \diamond **врћи лажне мреже сѣлешкарѣиши** – ѿ милошъ да ти е бити на томе зборъ шо се ѿ теби говори како илбени вѣкѣ (!) бранковичъ врже лажне мреже да ѿмрази милоша славномъ кнезъ лазаръ (6б/13–7а/2)
- вук** м. *вук* – рѣкомъ чѣ те рѣци испот кона додавати како вѣкѣ вѣкѣ ѿне ка-д-одае пакъ чѣ тобом^б здарити ѿ каменъ каконо гладанъ ѿро жабомъ корначомъ (5а/5–11)
- Вук** м. *Вук, мушко име* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѣгога лазара трече вѣка и даштери 2 прва мариѣ прочена (!) висава (!) коѣ бис дата за вѣка бранковича дрѣга ела коѣ бисъ дата за милоша ѿбилича (3а/10–18)
- Вукашин** м. *Вукашин, мушко име* – ва то време настѣпи на царство юрошево (!) краљ вѣкашинъ мрнавчевичъ и вглеша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4)

Г

- гди** прил. *гди* – тѣ ние нигди пола гди ние тѣрака све конъ до кона а юнакъ до юнака (10а/1–4)
- глава** ж. *глава* \diamond **одсеѣи главу** (*ѿоѿубѣиши*) – и бого виѣ неправд(...) и ѿни брзо тѣ чашъ попиш(...) ѿ тѣрака на марици води и брзо имъ тѣрци главе ѿсекоше (2а/6–10); \diamond **женска глава жена** – до то(!) се доба звашъ милошъ ѿбиличъ а ѿтадаи милошъ кобиличъ зашто една женска глава ѿшла извѣсти и тако ѿста (5б/7–11); \diamond **доѣи главе унишѣиши** – него те молимъ ако ѿчешъ да главе тои воисци доѣемо ѿвако реци на саборъ србскои господи велика е сила тѣрска броѣ не има воисци али ние ѿ боѣ юнака ни крепка виѣтѣи (10б/9–16)
- гладан, -дна, -о** *гладан* – рѣкомъ чѣ те рѣци испот кона додавати како вѣкѣ вѣкѣ ѿне ка-д-одае пакъ чѣ тобом^б здарити ѿ каменъ каконо гладанъ ѿро жабомъ корначомъ (5а/5–11)
- глас** м. *глас* **1. весѣи, новостѣи, ѿбавешѣење, ѿорука** – и на тои рѣчи господа ѿсташе весела на ти гласъ мали и велики вѣзеше се ѣ оръ играхъ и ѿвѣ песнъ поѣ (11б/2–6); \diamond **глас носити ѿговориши** – и поче славни кнезь (!) лазаръ говорити господине мои васъ дршчемъ како прѣтъ и мртви ме знои попо и

- страх ме обџзе кое се риечи и гласъ носи за милошомъ кои че ти неверникъ бити на полѣ косовѣ (6а/13–6б/3); **2. слава, уїлег** – тако ти завета кои е мечъ нама што даю верни мъжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѣа воиска с тобомъ здраво ѡдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^{ја} земля родила немой ми вкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)
- гледати, гледам** несвр. *їлегайѣи* – ва то време кнезь лазарь ездѣаше на коние са своима двема зетовима своимъ дворѣмъ биелѣмъ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6)
- говорити, говорим** несвр. *їговорѣи* – видосава говори дрѣгама своимъ и сестри ели погледаите чѣда сада како милошъ кобиличъ ездѣ конѣ з деснѣ странѣ мога ѡца лазара а вѣкъ бранковичъ с лиевѣ странѣ (3б/6–13)
- Гојко** м. *Гојко, мушко име* – ва то време настѣпи на царство юрошево (!) краль вѣкашинъ мрнавчевичъ и вглѣша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4)
- господа** ж. *їосїюга* – повесть ѡ житѣна светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све србске г^{де} иже бистъ на полѣ косовѣ (1а/2–8); в. **господин**
- господар** м. *їосїюгар* – и по-томъ поставише младаго юроша (!) сина царева на царство негово господара срблемъ (1б/15–18)
- господин** м. *їосїюгин* – и поче славни кнезь (!) лазарь говорити господине мой вѣсь дршчемъ како прѣтъ и мртви ме зной попо и страх ме обџзе кое се риечи и гласъ носи за милошомъ кои че ти неверникъ бити на полѣ косовѣ (6а/13–6б/3)
- госпоја** ж. *їосїюѣа* – по-томъ по заповиеди само-држца цара стефана даде емъ свою сародницѣмъ госпою милицѣмъ даштеръ юга богдановича (1б/8–13)
- град** м. *їрад* – кнезь лазарь наипрво прорече пакъ милица ѡ немъ прорече коѣ ладнѣ водѣ ѡ града крѣтевца (!) двие кчери лазареве водѣ бистрѣ с крвию смѣтише и свѣ србскѣмъ господѣмъ и витезе погѣбише и србскѣмъ землѣмъ ѡпѣстише и христанске цркве ѡпѣстише и порѣшише (12а/10–12б/3)
- грлити, грлим** несвр. *їрлийѣи* – када миланъ доѣ сви мъ ради бѣнахъ како летѣ по злои зими сви мъ рѣкѣмъ давахъ (!) и грлечи вапилахъ за цара мѣрат^а питахъ (11а/6–12)

Д

- да** парт. и везн. *га I*. опт. парт. **1.** на *їочейѣку ойѣшайѣивних реченица* – ѡ милошѣ да ти е бити на томе зборѣмъ шо се ѡ теби говори како илбени вѣкъ (!)

бранковичъ врже лажне мреже да ѿмрази милоша славномъ кнезъ лазаръ (6б/13–7а/2); **2.** *га + презентий у функцији императива* – и тѣ рече вѣкъ бранковичъ да знашь господине мои кнеже лазаре тебе данасъ милиц^а прорече да те царева сила послѣе (9а/2–7); **II.** везн. **1.** *гойунски* – зато нека свакъ зна шо ѣчини ѿбиличъ и нека свакъ чѣе и види да ниесамъ на милошь кобиличъ него ѿбиличъ прави и рабри ѣетичъ (5б/1–6); **2.** *намерни* – и дадоше га родители его само-држцѣ царѣ стефанѣ синѣ крала дечанскаго да слѣжи емѣ (1б/1–4); **3.** *условни а. реални услов* – славни кнезъ лазаръ милици говори милице моя не би ти се сада ѣставио да би се векче нигда не врати(...) с пола косова (7а/14–7б/1); **б.** *иреални услов* – сестра ела нои говори моя драга и премила сестрице да не види нашъ ѿтацъ кнезъ лазаръ милоша добра юнака и памети негове и врсности негове не би га мето з десн^с странѣ да кона ездѣ (3б/13–4а/3); **4.** *послѣдични* – та сѣ копа вриедна сѣ на полѣ косовѣ бои бити да се сва земля скочи та копа сломити не могѣ тако се говоре ѿ ѣеци деветъ юговичима да се и самъ царъ тѣрски ѿд ни бои и стра има (8а/15–8б/5)

давати, дајем несвр. *давати* – када миланъ дође сви мѣ ради биѣахъ како летѣ по злои зими сви мѣ рѣкѣ давахъ (!) и грлечи вапиахъ за цара мѣрат^а питахъ (11а/6–12); **◇ давати завјет/завет?** *завѣшоваши се, заклинаши се* – тако ти завета кои е мечъ нама што даю верни мѣжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоја воиска с тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^а земля родила немой ми ѣкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)

далеко прил. *далеко 1. на велику удаљеностѣ* – милошь и-с-рца ѣздахъ и ѣзе вѣка бранковича за рѣкѣ те га далеко о (!) вора (!) ѿведе и рече немѣ (4б/7–10); **2. на великој удаљеностѣ** – чадори се биеле далеко како сниегъ (10а/13–14)

дан м. *дан 1. време од 24 саиѣ* – и миланъ ѿтѣде постаѣ тамо много дана докле води силѣ цара мѣрата и тако г^а жѣлахъ србска господа вече мѣ се не надаѣ (9б/10–15); **2. одређени датум у месецу** – и то се згоди и би мѣца ѣвлиѣа 14 (!) данѣ видоѣ данѣ и биѣаше кнезъ лазаръ крсно име на кое мѣ би сѣћено погинѣти лета на 6897 (12б/3–9)

данас прил. *данас* – и тѣ рече вѣкъ бранковичъ да знашь господине мои кнеже лазаре тебе данасъ милиц^а прорече да те царева сила послѣе (9а/2–7)

даровати, дарујем свр. *дароваџи* – пак чѣ те ѡ моѡи десници ѡднieti каконо хртѣ зеца пред ловцима и даровачѣ те верници твоѡи ѡлои видосави или жива или мртва зашто она ѡчини мою матерѣ кобиломѣ (5а/11–5б/1)

дати, дам свр. *гаџи* **1.** *ѡрегаџи* – и дадоше га родители его само-држцѣ царѣ стефанѣ синѣ крала дечанскаго да слѣжи емѣ (1б/1–4); **2.** *угаџи* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѣгога лазара трече вѣка и даштери 2 прва мариѡа прочена (!) висава (!) коѡа бис дата за вѣка бранковича дрѣга ела коѡа бисѣ дата за милоша ѡбилича (3а/10–18)

дашти ж. *кѣи* – по-томѣ по заповиеди само-држца цара стефана даде емѣ свою сародницѣ госпою милицѣ даштерѣ юга богдановича (1б/8–13); ср. **кѣи**

два, -ије, -а бр. осн. *два* – марко синѣ крала вѣкашина и костантинѣ жекликовацѣ синѣ воеводе деѡана те двие воеводе ѡбегоше ѡ србске госпoде да и не погѣбе порди (!) вѣкашина свога ѡѡа (2б/5–11)

двор м. *двораи, ѡпалаџа* – ва то време кнезѣ лазарѣ ездѡиаше на коние са своима двема зетовима своѡм дворѣ биелѣ а то гледаю двие кчери лазареѡе с висока чардака (3а/18–3б/6)

девет бр. осн. *деѡеџ* – немoи ми деѡетѣ браче юговича ѡ бои водити немoи ме жалоснѣ ѡцвиелити немoи ми да погине колено юга богдановича та врѡедна ѡснова златна колено и крѡѣ (8а/4–10)

Дејан м. *Дејан, мушко име* – марко синѣ крала вѣкашина и костантинѣ жекликовацѣ синѣ воеводе деѡана те двие воеводе ѡбегоше ѡ србске госпoде да и не погѣбе порди (!) вѣкашина свога ѡѡа (2б/5–11)

делија м. *делија, јуѡак* – караи брате верницѣ свою ѡѡлѣ видосавѣ да не говори зле рѡечи и да не зoве поглавите делие ѡратима (4б/11–15)

десни, -а, -о десни – видосаѡа говори дрѣгама своимѣ и сестри ели погледаите чѣда сада како милошѣ кобиличѣ езди коѡа з деснѣ странѣ мога ѡца лазара а вѣкѣ бранковичѣ с лиевѣ странѣ (3б/6–13)

десница ж. *десница, десна рука* – ера ако е нечешѣ карати богом ти се сада заклинемѣ и тешкомѣ моѡмѣ витешкомѣ десницомѣ када бѣдемо ездечи на коние ѡа чѣ тебе взети за пасѣ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)

деспот м. *десѡѡџ* – ва то време настѣпи на царство юрошеѡо (!) краљѣ вѣкашинѣ мрѡавчевичѣ и ѡглеша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4)

дечански, -а, -о дечански – и дадоше га родители его само-држцѣ царѣ стефанѣ синѣ крала дечанскаго да слѣжи емѣ (1б/1–4)

Димитрија м. *Димитрија*, *мушко име* – краль вкашинь имаше 3 сина марка и андриу и димитриу (2б/2–4)

дјевица/девица? ж. *девојка* – када то ч8 видосава поскочи каконо шхола девица и вдари свою сестрѹ елѹ рѹкомь ѳз образь (4а/3–7)

дјело/дело? с. *дело* – тако ти завета кои е мечѹ нама што даю верни мъжеви верниемь женама и тако ти твога рода кои самь с тобомь изродила и тако ти твоја воиска с тобомь здраво шдила и сречниемь деломь и гласомь свѣда добивала и тако ти по-т-обомь тво^а земля родила немой ми вкротити (!) шо ч8 ти говорити (7б/8–8а/4)

до предл. (с ген.) *до* **1.** за означавање *положаја, местѹа у близини оноѹа чије име сѹоји у ѱен.* – тѹ ние нигди пола гди ние тѹрака све конь до кона а юнакь до юнака (10а/1–4); • – ради негове кротости и доброче (!) и рабрости поставлень бись до цара први ва полате црве (!) (1б/5–8); **2.** за означавање *времена свршеѹка раније зайочѹе ѱлаѱолске радње, односно времена докад нешѹо тѹраје* – до то(!) се доба звашь милошь ѱбиличь а ѹтадаи милошь кобиличь зашто една женска глава ѹола изѹсти и тако ѹста (5б/7–11)

доба с. *доба* – до то(!) се доба звашь милошь ѱбиличь а ѹтадаи милошь кобиличь зашто една женска глава ѹола изѹсти и тако ѹста (5б/7–11)

добар, -бра, -о добар – тако кнезь лазарь бись господарь срблемь и пребиваше ѹ васакомь добромь чинѹ и ѹ милости и правди и ѹ правомь сѹдѹ (3а/3–7); – ела крвава пре-д-воре изиде милошь додра (!) кона примаше крвавиемь ѹбрѹсомь заклонаше се (4а/15–4б/2)

добивати, добивам несвр. *добијати* – тако ти завета кои е мечѹ нама што даю верни мъжеви верниемь женама и тако ти твога рода кои самь с тобомь изродила и тако ти твоја воиска с тобомь здраво шдила и сречниемь деломь и гласомь свѣда добивала и тако ти по-т-обомь тво^а земля родила немой ми вкротити (!) шо ч8 ти говорити (7б/8–8а/4)

доброћа ж. *доброћа* – ради негове кротости и доброче (!) и рабрости поставлень бись до цара први ва полате црве (!)(1б/5–8)

додавати, додајем несвр. *додавати* – рѹком ч8 те рѹци испот кона додавати како вѹкь вѹкѹ ѱане ка-д-одае пак ч8 тобом^б вдарити ѹ камень каконо гладань ѹро жабомь корначомь (5а/5–11)

дојездити, дојездим свр. *дојездити, дојахати* – ѹ ти чась кнезь лазарь доће сѹ своја двема зетовима пре-д-воре свое коне доездише (4а/12–15)

докле везн. врем. *докле, док 1.* за означавање линеарне симултаности – и милань ѡтиде постаю тамо много дана докле води силѧ цара мврата и тако г^а желях србска господа вече мѧ се не надаѧ (9б/10–15); **2.** за означавање *терминалтивности* – кнеже лазаре господине мои видимь ера ѡчешь почи на поле косово али се мало ѡстав(...) са своомь воискомь докле се види е ли што истина ѡ милошеве невере ѡче ли шо бити истина (7а/7–14); в. **доклез доклез** везн. *докле, док* – милош че ѡставити спомень полѧ косовѧ доклез се зовѧ растрѧзи звиекь знати се (6б/10–13); в. **докле 1**

доћи, доћем свр. *доћи* – ѧ ти чась кнезь лазарь доће сѧ своѧ двема зетовима пре-д-воре свое коне доездише (4а/12–15); **◇ доћи главе унишћиии** – него те молимь ако ѡчешь да главе тои воисци доћемо ѡвако реци на саборѧ србскои господи велика е сила тѧрска броѧ не има воисци али ние ѡ боѧ юнака ни крепка вићети (10б/9–16)

драг, -а, -о граї – сестра ела нои говори моѧ драга и премила сестрице да не види нашь ѡтаць кнезь лазарь милоша добра юнака и памети негове и врности негове не би га мето з десн⁸ странѧ да кона ездѧ (3б/13–4а/3)

држава ж. држава – тадаи мѧ се милица сѧзна поклони и рече мѧ тако ти богь свѧ твою државѧ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѡ заклетв^е сестри за милоштѧ нека старца юга пась ѡстане честитаго крви и колена или глась на ѡвомѧ краю земле (8б/9–9а/2)

друга ж. друїарица, ириїаїељица – видосава говори дрѧгама своимь и сестри ели погледаите чѧда сада како милошь кобиличь ездѧ кона з деснѧ странѧ мога ѡца лазара а вѧкь бранковичь с лиевѧ странѧ (3б/6–13)

други, -а, -о друїи – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѧгога лазара трече вѧка и даштери 2 прва марина прочена (!) висава (!) коѧ бис дата за вѧка бранковича дрѧга ела коѧ бись дата за милоша ѡбилича (3а/10–18)

дрхтати, дршћем несвр. *дрхћаїи* **◇ дрхтати како прут јако дрхћаїи, иресїи се** – и поче славни кнезь (!) лазарѧ говорити господине мои вась дршћемь како прѧть и мртви ме знои попо и страх ме ѡбѧзе кое се риечи и глась носи за милошомь кои че ти неверникь бити на полѧ косовѧ (6а/13–6б/3)

душа ж. душа ◇ душа му се засједе/заседе? уїлаши се – ка-т^о разабра вѧкь бранковичь те страшне риечи ѡд милоша звѧа(!) мѧ се заседе проговорити не може (5б/11–15)

Ђ

ђетић м. *младић, јунак* – зато нека сваки зна шо њчини ѿбиличъ и нека сваки чъе и види да ниесамъ ња милошъ кобиличъ него ѿбиличъ прави и рабри ѳетичъ (5б/1–6)

ђеца ж. *геца, младићи* – та сѣ копа вриедна сѣ на полѣ косовѣ бои бити да се сва земла скочи та копа сломити не могѣ тако се говоре ѿ ѳеци деветъ юговичима да се и самъ царъ тврски ѿд ни бои и стра има (8а/15–8б/5)

Ж

жаба ж. *жаба* – рѣком чѣ те рѣци испот кона додавати како вѣкъ вѣкѣ њане кад-одае пак чѣ тобомъ^б ѣдарити ѿ каменъ каконо гладанъ ѿро жабомъ корначомъ (5а/5–11)

жалостан, -сна, -о *жалосѡан* – немои ми деветъ браче юговича ѣ бои водити немои ме жалоснѣ ѣцвиелити немои ми да погине колено юга богдановича та вриедна ѿснова златна колено и крвѣ (8а/4–10)

Жекликовац м. *Жеѡлиѡвац, еѡник* – марко синъ краља вѣкашина и костантињ жекликовацъ синъ воеводе деѡана те двие воеводе ѿбегоше ѿ србске госпoде да и не погѣбе порди (!) вѣкашина свога ѿца (2б/5–11)

жељети/желети?, **желим** несвр. *жељети* – и миланъ ѿтиде постаѡа тамо много дана докле ѡди силѣ цара мѣрата и тако г^а желяхѣ србска госпoда вече мѣ се не надаѣ (9б/10–15)

жељно прил. *усрдно* – а милица мѣ сѣзна говори а ти поѳи з-богомъ господине мои него те желно ѡмолимъ како мога господара испѣни ми волѣ мою за великѣ лѣбавѣ нашѣ премилѣ (7б/1–7)

жена ж. *жена, сѡѡруѡа* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даѡ верни мѣжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѡа воиска с тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^{ѡа} земла родила немои ми ѣкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)

женски, -а, -о *женски* ◊ **женска глава** *жена* – до то(!) се доба звашъ милошъ ѿбиличъ а ѿтадаи милошъ кобиличъ зашто една женска глава ѿѡла изѣсти и тако ѿста (5б/7–11)

жив, -а, -о *жив* – пак чѣ те ѣ моѡи десници ѿдниети каконо хртъ зеца пред ловцима и даровачѣ те верници твоѡи ѿѡлои видосави или жива или мртва зашто она ѣчини мою матеръ кобилкомъ (5а/11–5б/1)

живот м. *живоѿ* – тако ми бога и мое сабле и кона и живота мога виђсте (!) снагѧ мою када бѧдемъ тамо к вама дочи че вамъ мачъ мои полѧбичете га (11б/15–12а/2); ср. **житије**

житије с. *живоѿ*, *живльење* – повесть ѿ житиѧ светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѿбилича и ѿстале све србске г^ѣде иже бистъ на полѧ косовѧ (1а/2–8); ср. **живот**

3

за предл. (с ак. и инстр.) за **I.** с ак. **1.** за означавање *нейравої објекѿа а.* означавање објекѿа уз који се нешѿо сѿаја, веже, ѿриања – милошь и-срца въздохнѧ и взе вѧка бранковича за рѧкѧ те га далеко о (!) вора (!) ѿдведе и рече немѧ (4б/7–10); • – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѧгога лазара трече вѧка и даштери 2 прва мариѧ прочена (!) висава (!) коѧ бис дата за вѧка бранковича дрѧга ела коѧ бисъ дата за милоша ѿбилича (3а/10–18); **б.** означавање објекѿа *ѿрема којем је усмерена радња* – када миланъ дође сви мѧ ради биахѧ како летѧ по злои зими сви мѧ рѧкѧ давахѧ (!) и грлечи вапилахѧ за цара мѧрат^а питахѧ (11а/6–12); **2.** за означавање *узрока ѿлаѿолске радње а.* основа за казну – а они свѧ бж(...) приѧше и тако тадаи ѿ т(...)рака погѧблени бише за ниовѧ (!) лѧкавство и неп(...)вдѧ зашто господара свога свога (!) ѧбише (2а/13–18); **б.** основа за *молбу, захѿев* – а милица мѧ сѧзна говори а ти пођи з-богомъ господине мои него те желно молимъ како мога господара испѧни ми волѧ мою за великѧ лѧбавъ нашѧ премилѧ (7б/1–7); **3.** за означавање *циља, намере* – тадаи мѧ се милица сѧзна поклони и рече мѧ тако ти богъ свѧ твою дрѧвѧ сахраниѧ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѿстави ѿ заклетв^е сестри за милоштѧ нека старца юга пасъ ѿстане честитаго крви и колена или гласъ на ѿвомѧ краю земле (8б/9–9а/2); – боже ти намъ даи за верѧ хриѿтиѧскѧ бога молити и за цркве божие крѧвъ свою пролити (11б/7–11); **II.** с инстр. за означавање *нейравої објекѿа* – и поче славни кнезь (!) лазарѧ говорити господине мои васъ дршчемъ како прѧтъ и мртви ме знои попо и страх ме обѧзе кое се риечи и гласъ носи за милошомъ кои че ти неверникъ бити на полѧ косовѧ (6а/13–6б/3)

завјет/завет? м. *завейѿ* ѧ **давати завјет/завет?** *завейѿоваѿи се, заклинѧѿи се* – тако ти завета кои е мечѧ нама што даѧ верни мѧжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѧ воиска с

тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^а земля родила немой ми вкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)

заклетва ж. *заклейѿва* – тадаи мѣ се милица свѣзна поклони и рече мѣ тако ти богы свѣ твою државѣ сахраниѿ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѿстави ѿ заклетв^е сестри за милоштѣ нека старца юга пасѣ ѿстане честитаго крви и колена или гласѣ на ѿвомѣ краю земле (8б/9–9а/2)

заклињати се, заклињем се несвр. *заклињайѿи се* – ера ако е нечешѣ карати богом ти се сада заклинемъ и тешкомъ момъ витешкомъ десницомъ када бѣдемо ездечи на коние на чѣ тебе вzeti за пасѣ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)

заклоњати се, заклюњам се несвр. *заклањайѿи се* – ела крвава пре-д-воре изиде милоштѣ додра (!) кона примаше крвавиемъ вбрвсомъ заклюнаше се (4а/15–4б/2)

занатлија м. *занайѿлија* – милан имѣ топличанинѣ ѿговара господи и властеломъ велика е сила тѣрска брѿна се не зна али ние ѿ боѿа юнака вече све сирѿмаха и занатлиина и бѣдалина истомъ иде да се леба наеде (11а/12–11б/2)

зао, зла, зло зао – карай брѣте верницѣ свою ѿмѣ видосавѣ да не говори эле риечи и да не зове поглавите делие ѿратима (4б/11–15); **ѿ имати злу вољу бийѿи нейријайѿельски расѿоложен** – и то милош мѣ све говори али на неѿа эле воле не имаше и ѿ тоѿа мѣ часа вече мѣ не споменѣ него ѿ пѣшча в свое дворе а милоштѣ ѿтуде в свое дворе (5б/15–6а/5)

заповијед ж. *зайѿвесѿи, наређење* – по-томѣ по заповиеди само-држца цара стефана даде емѣ свою сародницѣ госпою милицѣ даштерѣ юга богдановича (1б/8–13)

засјести/засести се, засјед(н)ем/засед(н)ем се? свр. *засѿайѿи ѿ душа му се засједе/заседе уйлаши се* – ка-т-^о разабра вѣкѣ бранковичѣ те страшне риечи ѿд милоша звѣша(!) мѣ се заседе проговорити не може (5б/11–15)

зато прил. *зайѿо* – зато нека сваѣкѣ зна шо вчини ѿбиличѣ и нека сваѣкѣ чѣе и види да ниесамѣ на милоштѣ кобиличѣ него ѿбиличѣ прави и рабри ѿетичѣ (5б/1–6)

зашто везн. *јер, ѿошѿо* – а ѿни свѣдѣ бж(...) принаше и тако тадаи ѿ т(...)рака погѣблени бише за ниѿвѣ (!) лѣкавство и неп(...)вдѣ зашто господара своѿа своѿа (!) вбише (2а/13–18)

з-богом парт. *збоіом* \diamond **остати з-богом** *їоздрав* *їри огласку*, *расїанку* – пакъ то извести кнезъ лазаръ рече ѡстани з-богомъ милице сзве твое срце мое стрелама ѡграждаемъ (!) естъ (9а/14–18); в. **с(а)**

збор м. *збор* – ѡ милошѣ да ти е бити на томе зборѣ шо се ѡ теби говори како илбени вѣкѣ (!) бранковичъ врже лажне мреже да ѡмрази милоша славномъ кнезѣ лазарѣ (6б/13–7а/2)

звати се, зовем се несвр. *звѣи се* – до то(!) се доба звашъ милошѣ ѡбилечъ а ѡтадаи милошѣ кобилечъ зашто една женска глава ѡшла извести и тако ѡста (5б/7–11)

звати, зовем несвр. *звѣи*, *називѣи* – караи брате верницѣ своју ѡшлѣ видосавѣ да не говори зле риечи и да не зове поглавите делие ѡратима (4б/11–15)

згодити се, згодим се свр. *зїодїи се*, *доїодїи се* – и то се згоди и би мѣца ивлиа 14 (!) дань видовъ дань и бїнаше кнезѣ лазарѣ крсно име на кое мѣ би свѣено погинѣти лета на 6897 (12б/3–9)

здраво прил. *снажно* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѣа воиска с тобомъ здраво ѡдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^{їа} земля родила немои ми вкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)

здржати, здржим свр. *сачувѣи* – тадаи мѣ се милица свзна поклони и рече мѣ тако ти богъ свѣ твоју државѣ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѡ заклетв^е сестри за милоштѣ нека старца юга пасъ ѡстане честитаго крви и колена или гласъ на ѡвомѣ краю земле (8б/9–9а/2); в. **сахранити**

земља ж. *земља* **1.** *земљина* *їовршина*, *їїло* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѣа воиска с тобомъ здраво ѡдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^{їа} земля родила немои ми вкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4); **2.** *људски род*, *сви људи који насељавѣју земаљску куїлу* – та свѣ копа вриедна свѣ на полѣ косовѣ бои бити да се свѣа земля скочи та копа сломити не могѣ тако се говоре ѡ ѣеци деветъ юговичима да се и самъ царъ тѣрски ѡд ни бои и стра има (8а/15–8б/5); **3.** *држава*, *национална* *їерїиїорија* – тадаи мѣ се милица свзна поклони и рече мѣ тако ти богъ свѣ твоју државѣ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѡ заклетв^е сестри

за милоштѣ нека старца юга пасѣ ѡстане честитаго крви и колена или гласѣ на ѡвомѣ краю землѣ (8б/9–9а/2)

зет м. *зей* – ва то време кнезь лазарѣ ездинаше на коние са своима двема зетовима свомѣ дворѣ биелѣ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6)

зец м. *зец* – пак чѣ те ѣ моши десници ѡднieti каконо хртѣ зеца пред ловцима и даровачѣ те верници твоши ѡѡлои видосави или жива или мртва зашто она ѣчини мою матерѣ кобиломѣ (5а/11–5б/1)

зима ж. *зима* – када миланѣ дође сви мѣ ради бинахѣ како летѣ по злои зими сви мѣ рѣкѣ давахѣ (!) и грлечи вапинахѣ за цара мѣрат^а питахѣ (11а/6–12)

златан, **-тна**, **-о** *злаѣан* – немой ми деветѣ браче юговича ѣ бои водити немой ме жалоснѣ ѣцвиелити немой ми да погине колено юга богдановича та вриедна ѡснова златна колено и крвѣ (8а/4–10)

злато с. *злаѣо* – на рѣци ѡи бинаше прстенѣ о (!) злата потонѣ ели ѣ лице ѡкрвави ѡи лиеви ѡбразѣ ѣдари крвца нис прси (4а/7–11)

знати, **знам** несвр. *знаѣи* **1.** *бийѣи свесѣан*, *имаѣи на уму*, *схваѣаѣи* – зато нека свакѣ зна шо ѣчини ѡбиличѣ и нека свакѣ чѣе и види да ниесамѣ ѣ милошѣ кобиличѣ него ѡбиличѣ прави и рабри ѣетичѣ (5б/1–6); **2.** *ѣознаваѣи чињенице о некоме или нечему*, *бийѣи уѣознаѣи са нечим* – а знамо царевѣ силѣ и неговѣ ратѣ и амо сѣ наши витезови кои чѣ тѣрци познати (10б/5–9); **ѡ** **броја се не зна** *оѣроман*, *безбројан* – милан имѣ топличанинѣ ѡговара господи и властеломѣ велика е сила тѣрска брона се не зна али ние ѡ боја юнака вече све сиромаха и занатлиѣа и бѣдалина истомѣ иде да се леба наеде (11а/12–11б/2)

зној м. *зној* **ѡ** **мртви ме зној** *попо ѣресѣрашио сам се* – и поче славни кнезь (!) лазарѣ говорити господине мой васѣ дршчемѣ како прѣтѣ и мртви ме знои попо и страх ме ѡбѣзе кое се риечи и гласѣ носи за милошомѣ кои чѣ ти неверникѣ бити на полѣ косовѣ (6а/13–6б/3)

И

и везн. **и** **1.** *сасѣавни а.* *везује ѣојмове у набрајању* – повесть ѡ житиѣа светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све србске г^ѣде иже бистѣ на полѣ косовѣ (1а/2–8); **б.** *ѣовезује два ѣојма исѣої или блискої садржаја* – та сѣ копна вриедна сѣ на полѣ косовѣ бои бити да се сва земла скочи та копна сломити не могѣ тако се говоре ѡ ѣеци деветѣ юговичима да се и самѣ царѣ тѣрски ѡд ни бои и стра има (8а/15–8б/5); **2.** *емѣаѣички* –

- та сѣ копа вриедна сѣ на полѣ косовѣ бои бити да се сва земла скочи та копа сломити не могѣ тако се говоре ѿ ђеци деветѣ юговичима да се и самѣ царѣ тѣрски ѿд ни бои и стра има (8а/15–8б/5)
- играти, играм** несвр. *и҃раїи*, *їлесайи* – и на тои риечи господа ѿсташе весела на ти гласѣ мали и велики взеше се ѣ орѣ играхѣ и ѿвѣ песнѣ пою (11б/2–6)
- иже, јаже, јеже** зам. *који* – повесть ѿ житиѣ свѣтаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѿбилича и ѿстале све србске г^ѣде иже бистѣ на полѣ косовѣ (1а/2–8); ср. **који**
- из** предл. (с ген.) *из* – ера ако е нечешѣ карати богом ти се сада заклинемѣ и тешкомѣ моомѣ витешкомѣ десницомѣ када бѣдемо ездечи на коние на чѣ тебе взети за пасѣ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)
- изврћи, извржем/извргнем** свр. *избацїи* – ера ако е нечешѣ карати богом ти се сада заклинемѣ и тешкомѣ моомѣ витешкомѣ десницомѣ када бѣдемо ездечи на коние на чѣ тебе взети за пасѣ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)
- изгубити, изгубим** свр. *їоїубиїи* – и верно милошѣ слѣжи свога господара славнога кнеза лазара али вѣкѣ бранковичѣ ѿтуде славномѣ кнезѣ лазарѣ врло милоша ѿпадати и зле риечи износити кое че свѣ господѣ србскѣ изгѣбити (6а/5–13)
- изићи, изидем/изиђем** свр. *изаћи* – ела крѣвава пре-д-воре изиде милошѣ додра (!) кона примаше крѣвиемѣ ѣбрѣсомѣ заклонаше се (4а/15–4б/2)
- изнова** прил. *изнова* – када и станѣ ветри нихати страшиво е мои брѣте и погледати реко би лѣзи сѣ изнова зрасли како е поле ѿћевено (10а/7–12)
- износити, износим** несвр. *їоворїи* – и верно милошѣ слѣжи свога господара славнога кнеза лазара али вѣкѣ бранковичѣ ѿтуде славномѣ кнезѣ лазарѣ врло милоша ѿпадати и зле риечи износити кое че свѣ господѣ србскѣ изгѣбити (6а/5–13)
- изродити, изродим** свр. *изродїи* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви верниемѣ женама и тако ти твога рода кои самѣ с тобомѣ изродила и тако ти твоѣа воиска с тобомѣ здраво ѿдила и сречниемѣ деломѣ и гласомѣ свѣда добивала и тако ти по-т-обомѣ тво^{ма} земла родила немои ми ѣкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)
- изустити, изустим** свр. *изустїи* – до то(!) се доба звашѣ милошѣ ѿбиличѣ а ѿтадаи милошѣ кобиличѣ зашто една женска глава ѿшла изѣсти и тако ѿста (5б/7–11)

ијули м. *јул* – и то се згоди и би мца ивлиа 14 (!) дань видовь дань и бинаше кнезъ лазаръ крсно име на кое мѣ би свѣнено погинѣти лета на 6897 (12ѣ/3–9)

илбен, -а, -о лукав, који вара – ѿ милошѣ да ти е бити на томе зборѣ шо се ѿ теби говори како илбени вѣкѣ (!) бранковичѣ врже лажне мреже да ѿмрази милоша славномѣ кнезѣ лазарѣ (6ѣ/13–7а/2)

или везн. или **1. расѣшавни** – тадаи мѣ се милица свѣзна поклони и рече мѣ тако ти богы свѣ твою државѣ сахрани ѿ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѿстави ѿ заклетвѣ сестри за милоштѣ нека старца юга пасѣ ѿстане честитаго крви и колена или гласѣ на ѿвомѣ краю земле (8ѣ/9–9а/2); **2. емфѣиички** – пак чѣ те ѣ моѣи десници ѿднieti каконо хртѣ зеца пред ловцима и даровачѣ те верници твоѣи ѿ ѿлои видосави или жива или мртва зашто она ѣчини мою матерѣ кобиломѣ (5а/11–5ѣ/1)

Илија м. *Илија, мушко име* – сие писа илиа иѿанов (1а/1)

имати, имам несвр. *имѣи* – краљ вѣкашинѣ имаше 3 сина марка и андрию и димитрию (2ѣ/2–4); **Ѧ имати податливѣ руке биѣи дарезливѣ, даѣи не шѣедећи** – имаше ѿко милостиво рѣци имаше податливе свакомѣ чловекѣ (3а/7–10); **Ѧ имати злу вољу биѣи неѣријѣиельски расѣоложен** – и то милош мѣ све говори али на неѣ зле воле не имаше и ѿ тога мѣ часа вече мѣ не споменѣ него га пѣшча ѣ свое дворе а милошѣ ѿтиде ѣ свое дворе (5ѣ/15–6а/5); **Ѧ броја не има оѣроман, безбројан** – него те молимѣ ако ѿчешѣ да главе тои воисци доћемо ѿѣако рѣци на саборѣ србскои господи велика е сила тѣрска броја не има воисци али ние ѿ боѣ юнака ни крепка вићети (10ѣ/9–16)

име с. *имѣ* **Ѧ крсно име ѣородични ѣразник везан за имѣ одрећеноѣ свеца, слава** – и то се згоди и би мца ивлиа 14 (!) дань видовь дань и бинаше кнезъ лазаръ крсно име на кое мѣ би свѣнено погинѣти лета на 6897 (12ѣ/3–9)

испод предл. (с ген.) *исѣод* – рѣком чѣ те рѣци испот кона додавати како вѣкѣ вѣкѣ нане ка-д-одаѣ пак чѣ тобом^б ѣдарити ѿ каменѣ каконо гладанѣ ѿро жабомѣ корначомѣ (5а/5–11)

испунити, испуним свр. *исѣунити* **Ѧ испунити вољу исѣунити жѣљу** – а милица мѣ свѣзна говори а ти поћи з-богомѣ господине моѣи него те желно^т молимѣ како мога господара испѣни ми волѣ мою за великѣ лѣбавѣ нашѣ премилѣ (7ѣ/1–7)

истина ж. *исти́на* – кнеже лазаре господине мои видимь ера очешь почи на поле косово али се мало ѡстав(...) са своѡмь воискомь докле се види е ли што истина ѿ милошеве невере оче ли шо бити истина (7а/7–14)

истом прил. *исти́ом* – милан имь топличанинь ѿговара господи и властеломь велика е сила тврська брѡа се не зна али ние ѿ боја юнака вече све сирѡаха и занатлина и бѡдалина истомь иде да се леба наеде (11а/12–11б/2)

ићи, **идем** несвр. *ићи* – милан имь топличанинь ѿговара господи и властеломь велика е сила тврська брѡа се не зна али ние ѿ боја юнака вече све сирѡаха и занатлина и бѡдалина истомь иде да се леба наеде (11а/12–11б/2)

Ј

ја зам. *ја* – ера ако е нечешь карати богом ти се сада заклинемь и тешкомь моѡмь витешкомь десницомь када бѡдемо ездечи на коние на чѡ тебе ѡзети за пась те чѡ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5); \diamond (у дат.) *у заклейѡви* – тако ми бога и мое сабле и кона и живота мога вићсте (!) снагѡ мою када бѡдемь тамо к вама дочи че вамь мачь мои полябичете га (11б/15–12а/2)

јање с. *јаїње* – рѡком чѡ те рѡци испот кона додавати како вѡкь вѡкѡ нане ка-д-одае пак чѡ тобом^б ѡдарити ѡ камень каконо гладань ѡро жабомь корначомь (5а/5–11)

један, **-дна**, **-о** бр. осн. *један* – до то(!) се доба звашь милошь ѡбиличь а ѡтадаи милошь кобиличь зашто една женска глава ѡѡла изѡсти и тако ѡста (5б/7–11)

јездити, **јездим** несвр. *јездиѡи*, *јахаѡи* – ва то време кнезь лазарь ездинаше на коние са своима двема зетовима свомѡ дворѡ биелѡ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6)

Јела ж. *Јела*, *женско име* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѡгога лазара трече вѡка и даштери 2 прва мариѡ прочена (!) висава (!) коѡа бис дата за вѡка бранковича дрѡга ела коѡа бись дата за милоша ѡбилича (3а/10–18)

јера везн. *galjep 1. гоїунски* – кнеже лазаре господине мои видимь ера очешь почи на поле косово али се мало ѡстав(...) са своѡмь воискомь докле се види е ли што истина ѿ милошеве невере оче ли шо бити истина (7а/7–14);

2. узрочни – то немѡи казивати тако славномѡ кнезѡ лазарѡ и воисци нашѡи ера че се господа наша и витези препастѡи (10б/1–5)

Јоанов м. *Јованов, ѓрезиме* – сие писа илина ишанов (1а/1)

Југ м. *Јуї, мушко име* – по-томѡ по заповиеди само-држца цара стефана даде емѡ свою сародницѡ госпою милицѡ даштерѡ юга богдановича (1б/8–13)

Југовић м. *Јуїовић, ѓрезиме* – немой ми деветѡ браче юговича ѡ бои водити немой ме жалоснѡ ѡцвиелити немой ми да погине колено юга богдановича та вриедна ѡснова златна колено и крвѡ (8а/4–10)

јунак м. *јунак* – сестра ела нои говори моа драга и премила сестрице да не види нашѡ ѡтацѡ кнезѡ лазарѡ милоша добра јунака и памети негове и врсности негове не би га мето з деснѡ странѡ да кона езди (3б/13–4а/3)

јунаштво с. *јуначко дело* – кнезѡ лазарѡ говори милици срамота б^и била твомѡ братѡ едномѡ ѡ мое воиске ѡстати рекли би воиници ѡнѡ ние јунакѡ нити е кадерѡ јунаштва ѡчинити (9а/7–13)

К

к предл. (с дат.) **к 1.** *за означаванѡ циља креїшања или радње* – кнез славни лазарѡ на кона свога ѡседе свою воискѡ ѡбрати к полѡ косовѡ и то најпослие ѡтиче ѡ свога двора како вече се вратити нече (9б/1–7); **2.** *за означаванѡ месїа вршења радње* – тако ми бога и мое сабле и кона и живота мога вићсте (!) снагѡ мою када бѡдеме тамо к вама дочи че вамѡ маць мой полѡбичете га (11б/15–12а/2)

кад(а) везн. *кад(а)* – када то чѡ видосава поскочи каконо ѡхола девица и ѡдари свою сестрѡ елѡ рѡкомѡ ѡз образѡ (4а/3–7)

кадер, -дра, -о кадар, сїособан – кнезѡ лазарѡ говори милици срамота б^и била твомѡ братѡ едномѡ ѡ мое воиске ѡстати рекли би воиници ѡнѡ ние јунакѡ нити е кадерѡ јунаштва ѡчинити (9а/7–13)

казати, кажем свр. *казати* – милошѡ виће елѡ крвавѡ и рече шо е ело лице крраво а ѡна мѡ а ѡна мѡ (!) све право каже како е сестра ѡбила (4б/2–6)

казивати, казујем несвр. *казивати* – то немой казивати тако славномѡ кнезѡ лазарѡ и воисци нашої ера че се господа наша и витези препасти (10б/1–5)

како везн. и прил. *како/као I*. везн. **1.** *дојунски* – видосава говори дрѡгама своимѡ и сестри ели погледаите чѡда сада како милошѡ кобиличѡ езди кона з деснѡ странѡ мога ѡца лазара а вѡкѡ бранковичѡ с лиевѡ странѡ (3б/6–13);

2. *начински* – када и станѡ ветри нихати страшиво е мой брате и погледати реко би лѡзи сѡ изнова ѡзрасли како е поле ѡћевено (10а/7–12);

3. *начинско ѓоредбени а. ѓоказује начин на који се нешиѡ врши, збива* – и поче славни кнезѡ (!) лазарѡ говорити господине мой васѡ дршчемѡ како прѡтѡ и

- мртви ме знои попо и страх ме обззе кое се риечи и гласъ носи за милошомъ кои че ти неверникъ бити на полъ косовъ (6а/13–6б/3); **б.** *у вези с везником 'каг' исказује ѿоређење које се замишља или ѿрешиосѿавља* – рѣком чѣ те рѣци испот кона додавати како вѣкъ вѣкѣ ѿне ка-д-одае пак чѣ тобом^б ѿдарити ѿ каменъ каконо гладанъ ѿро жабомъ корначомъ (5а/5–11);
- 4.** *начинско доуунски* – милошъ виће елѣ крвавѣ и рече шо е ело лице крваво а она мѣ а она мѣ (!) све право каже како е сестра ѿбила (4б/2–6); **II.** прил. **1.** *у односним реченицама, каг се исказује ѿоређење, ѿовезаносѿ, ѿѿоредносѿ* – миланъ топлечанинъ тако рече миланъ како га милошъ навчи и вечма позлати ѿниемъ навкомъ којем га навчи (10б/17–11а/4); **2.** *исѿред именице са којом ближе одређује оно на шѿѿа се шѿа именица односи* – а милица мѣ свзна говори а ти поѿи з-богомъ господине мои него те желно ѿмолимъ како мога господара испѣни ми волѣ мою за великѣ лѣбавѣ нашѣ премилѣ (7б/1–7); **в.** **каконо**
- каконо** *везн. као* – када то чѣ видосава поскочи каконо ѿхола девица и ѿдари свою сестрѣ елѣ рѣкомъ ѣз образѣ (4а/3–7); **в.** **како I. З. а.**
- камен** *м. камен* – рѣком чѣ те рѣци испот кона додавати како вѣкъ вѣкѣ ѿне ка-д-одае пак чѣ тобом^б ѿдарити ѿ каменъ каконо гладанъ ѿро жабомъ корначомъ (5а/5–11)
- карати, карам** *несвр. ѿрдѿѿи, корѿѿи, ѿрекореваѿѿи* – караи брате верницѣ свою ѿолѣ видосавѣ да не говори зле риечи и да не зове поглавите делие ѿрѣатима (4б/11–15)
- кнегиња** *ж. кнеѿиња* – и тѣ поче кнегина говорити милица господине мои чѣше ли шо чѣ ти говорити како една женска глава (7а/3–7)
- кнез** *м. кнез* – повесть ѿ житѿѿа светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѿбилича и ѿстале све срѣске г^ѣде иже бѿсть на полъ косовѣ (1а/2–8)
- кобила** *ж. кобила* – пак чѣ те ѣ моѿи десници ѿднѿети каконо хрѣъ зеца пред ловцима и даровачѣ те верници твоѿи ѿлоѿи видосавѿ или жива или мртва зашто она ѣчини мою матеръ кобиломъ (5а/11–5б/1)
- Кобилић** *м. Кобилић, ѿрезиме* – видосава говори дрѣгама своѿимъ и сестри ели погледаите чѣда сада како милошъ кобиличъ ези кона з деснѣ странѣ мога ѿца лазара а вѣкъ бранковичъ с лѿевѣ странѣ (3б/6–13)
- који, -а, -е** *зам. који* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѣгога лазара трече вѣка и даштери 2 прва марѿѿа прочена (!) висава (!) коѿа бѿс дата за вѣка бранковича дрѣга ела коѿа бѿс дата за милоша ѿбилича (3а/10–18); **ср.** **иже**

- кољено/колено?** с. *колено, ѿколење* – немой ми деветь браче юговича 8 бои водити немой ме жалоснѹ ѹцвиелити немой ми да погине колено юга богдановича та вриедна ѡснова златна колено и крвь (8а/4–10)
- коњ** м. *коњ* – ва то време кнезь лазарь ездияше на коние са своима двема зетовима свомѹ дворѹ биелѹ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6)
- копје** с. *копје* – та сѹ копна вриедна сѹ на полѹ косовѹ бои бити да се сва земля скочи та копна сломити не могѹ тако се говоре ѡ ћеци деветь юговичима да се и самь царь тѹрски ѡд ни бои и стра има (8а/15–8б/5)
- корњача** ж. *корњача* – рѹком чѹ те рѹци испот кона додавати како вѹкѹ вѹкѹ нане ка-д-одае пак чѹ тобом^б ѹдарити ѡ камень каконо гладань ѡро жабомь корначомь (5а/5–11)
- Косово поље** с. *Косово поље* – повесть ѿ житина светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све србске г^где иже бисть на полѹ косовѹ (1а/2–8)
- Костантин** м. *Константин, мушко име* – марко синь краля вѹкашина и костантинь жекликоваць синь воеводе деѹана те двие воеводе ѿбегоше ѿ србске госпoде да и не погѹбе порди (!) вѹкашина свога ѡца (2б/5–11)
- крај** м. *крај, обласи* – тадаи мѹ се милица сѹзна поклони и рече мѹ тако ти богѹ свѹ твою државѹ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѿ заклетв^е сестри за милоштѹ нека старца юга пась ѡстане честитаго крви и колена или глась на ѡвомѹ краю земле (8б/9–9а/2)
- краљ** м. *краљ* – и дадоше га родители его само-држѹцѹ царѹ стефанѹ синѹ краля дечанскаго да слѹжи емѹ (1б/1–4)
- крв** ж. *крв 1. крв, шелесна шечности* – кнезь лазарь наипрво прорече пакь милица ѡ немѹ прорече коя ладнѹ водѹ ѿ града крѹтевца (!) двие кчери лазареве водѹ бистрѹ с крвию смѹтише и свѹ србскѹ господѹ и витезе погѹбише и србскѹ землѹ ѡпѹстише и христанске цркве ѡпѹстише и порѹшише (12а/10–12б/3); **ѡ пролити своју крв ѿинутии, жрѹвовати се, сѹрадатии у борби, у райу** – боже ти намь даи за верѹ христанскѹ бога молити и за цркве божие крвь свою пролити (11б/7–11); **2. рог** – немой ми деветь браче юговича 8 бои водити немой ме жалоснѹ ѹцвиелити немой ми да погине колено юга богдановича та вриедна ѡснова златна колено и крвь (8а/4–10); в. **крвца**
- крвав, -а, -о крвав** – ела крвава пре-д-воре изиде милошѹ додра (!) кона примаше крвавиемь ѹбрѹсомь заклонаше се (4а/15–4б/2)

крвца ж. *крв* – на рзци ѿи бинаше прстенъ о (!) злата потонѣ ели ѣ лице ѿкрвави ѿи лиеви ѿбразъ ѣдари крвца нис прси (4а/7–11); в. **крв 1**

крепак, -пка, -о *крейак* – него те молимъ ако ѿчешъ да главе тои воисци доћемо ѿвако реци на саборѣ србскои господи велика е сила тѣрска броја не има воисци али ние ѿ боа юнака ни крепка вићети (10б/9–16)

крепост ж. *крейосѣ* – милош е штить мои пернати ѣ немѣ ми сва моа снага и крепость стои (6б/7–10)

крити, кријем несвр. *криѣи* – и тѣ поче вѣкъ бранковичъ спрешно говорити криючи и погледати (9б/15–10а/1)

кротост ж. *кройкосѣ* – ради негове кротости и доброче (!) и рабрости поставленъ бисъ до цара први ва полате црве (!)(1б/5–8)

крсни, -а, -о *крсни* ♦ **крсно име** *йородични йразник везан за име одрећеної свеца, слава* – и то се згоди и би мца ивлиа 14 (!) данъ видовъ данъ и бинаше кнезъ лазарѣ крсно име на кое мѣ би свћено погинѣти лета на 6897 (12б/3–9)

Крушевац м. *Крушевац, ірад* – кнезъ лазарѣ наипрво прорече пакъ милица ѿ немѣ прорече коа ладнѣ водѣ ѿ града крѣтевца (!) двие кчери лазареве водѣ бистрѣ с крвию смѣтише и свѣ србскѣ господѣ и витезе погѣбише и србскѣ землѣ ѿпѣстише и хриѣтианске цркве ѿпѣстише и порѣшише (12а/10–12б/3)

кѣи ж. *кѣи* – ва то време кнезъ лазарѣ ездинаше на коние са своима двема зетовима свомѣ дворѣ биелѣ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6); ср. **дашти**

кумити, кумим несвр. *кумиѣи* – тѣ милошъ ѿговара милане брате мои зато те братимъ и кѣмимъ богомъ великимъ^б (10а/14–17)

кушати, кушам несвр. *кушайѣи, йробайѣи, йроверавайѣи* – ви тѣрци тѣжни есте милоша сляшали али мѣ ниесте сабле ѿ се кѣшали (11б/11–14)

Л

ладан, -дна, -о *хладан* – кнезъ лазарѣ наипрво прорече пакъ милица ѿ немѣ прорече коа ладнѣ водѣ ѿ града крѣтевца (!) двие кчери лазареве водѣ бистрѣ с крвию смѣтише и свѣ србскѣ господѣ и витезе погѣбише и србскѣ землѣ ѿпѣстише и хриѣтианске цркве ѿпѣстише и порѣшише (12а/10–12б/3)

лажа ж. *лаж* – тѣ поче славни кнезъ лазарѣ говорити мѣчи вѣче мѣчи тко тѣ лажѣ износи на милоша (6б/3–7)

лажан, -жна, -о лажан ◊ **врћи лажне мреже сїлейшкарїи** – ѿ милошѣ да ти е бити на томе зборѣ шо се ѿ теби говори како илбени вѣкѣ (!) бранковичѣ врже лажне мреже да ѿмрази милоша славномѣ кнезѣ лазарѣ (бб/13–7а/2)

Лазар м. *Лазар, мушко име* – повесть ѿ житїа светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѿбилича и ѿстале све србске г^ѣде иже бистѣ на полѣ косовѣ (1а/2–8)

Лазарев, -а, -о Лазарев – ва то време кнезѣ лазарѣ ездинаше на конїе са своїма двема зетовима свомѣ дворѣ биелѣ а то гледаю двїе кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6)

ли парт. *ли* – и тѣ поче кнегина говорити милица господине мои чѣш ли шо чѣ ти говорити како една женска глава (7а/3–7)

лијеви, -а, -о леви – видосава говори дръгама своїмѣ и сестри ели погледаите чѣда сада како милошѣ кобиличѣ ездї коня з деснѣ странѣ мога ѿца лазара а вѣкѣ бранковичѣ с лїевѣ странѣ (3б/6–13)

лијепо прил. *леїо* – боїна копа землї пободена а баїраци каконо и облаци ѿћевени лїепо (10а/4–7)

лице с. *лице* – на рѣци ѿи бїнаше прстенѣ о (!) злата потонѣ ели ѣ лице ѿкрѣави ѿи лїевї ѿбразѣ ѣдари крѣца нїс прси (4а/7–11)

лов м. *лов* – и ѣбїше цара младаго јуроша (!) ѣ ловѣ (2а/4–6)

ловац м. *ловац* – пак чѣ те ѣ моѣи деснїци ѿднїети каконо хртѣ зеца пред ловцїма и даровачѣ те вернїци твоѣи ѿшлої видосавї или жива или мртѣва зашто она ѣчїни мою матерѣ кобиломѣ (5а/11–5б/1)

луг м. *луї* – када и станѣ ветри нїхати страшїво е мої брате и погледати реко бї лѣзи сѣ изнова ѣзраслї како е поле ѿћевено (10а/7–12)

лукавство с. *лукавсїво* – а ѿнї сѣдѣ бж(...) приѣше и тако тадаї ѿ т(...)рака погѣблени бїше за нїѿѿ (!) лѣкавство и неп(...)вдѣ зашто господара свога свога (!) ѣбїше (2а/13–18)

Љ

љѣб/леб? м. *хлеб* – милан имѣ топличанїнѣ ѿговара господїи и властеломѣ велика е сила тѣрска броѣ се не зна али нїе ѿ боѣа јунака вече све сїромаха и занатлїна и бѣдалина истомѣ иде да се леба наѣде (11а/12–11б/2)

љето/лето? с. *леїо* **1. леїо, їодїшње доба** – када миланѣ доће сви мѣ ради бїнахѣ како летѣ по злої зїмї сви мѣ рѣкѣ даѣвахѣ (!) и грлечи вапїнахѣ за

цара мврат^a питахъ (11a/6–12); **2. ѿгодина** – и вазраста биаше 18 лета (1a/13–15/1)

љубав ж. *љубав* – а милица мв сззна говори а ти поћи з-богомъ господине мои него те желно молимъ како мога господара испвни ми волѧ мою за великѧ лѧбавъ нашѧ премилѧ (7б/1–7)

М

мали, -а, -о мали **1. малобројан** – и воинства ѿ тѧ^k(...) погѧблено би 8000 воиске а мали неки ѡсташе правде ради (2a/10–13); **2. крайкоштрајан** **◇ по мали времени убрзо** – и по мали времени престафи се царь стефанъ (15/13–15); **3. млад, низак** **◇ мали и велики сви без разлике, без обзира на узрасѧ** – и на тои риечи господа ѡсташе весела на ти гласъ мали и велики взеше се ѧ орѧ играхъ и ѡвѧ песнѧ пою (11б/2–6)

мало прил. *мало* – кнеже лазаре господине мои видимъ ера ѡчешъ почи на поле косово али се мало ѧстав(...) са своѡмъ воискомъ докле се види е ли што истина ѿ милошеве невере ѡче ли шо бити истина (7a/7–14)

Марија ж. *Марија, женско име* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѧгога лазара трече вѧка и даштери 2 прва мариѧ прочена (!) висава (!) коѧ бис дата за вѧка бранковича дрѧга ела коѧ бисъ дата за милоша ѡбилича (3a/10–18)

Марица ж. *Марица, река* – и бого виће неправд(...) и ѡни брзо тѧ чашъ попиш(...) ѿ тѧрака на марици води и брзо имъ тѧрци главе ѿсекоше (2a/6–10)

Марко м. *Марко, мушко име* – краль вѧкашинъ имаше 3 сина марка и андрию и димитрию (2б/2–4)

мати ж. *маѧи* – само-држаць кнезь лазарь биаше ѡтачаства рода племени^{та} и нарочита ѿ благородниѧ родитела ѡѧа и матере (1a/8–12)

мач м. *мач* **◇ пољубити мач ѿѿинуѧи** – тако ми бога и мое сабле и коѧ и живота мога вићсте (!) снагѧ мою када бѧдемъ тамо к вама дочи че вамъ мачъ мои полѧбичете га (11б/15–12a/2)

међу предл. (с инстр.) *међу* – тако ти завета кои е мечѧ нама што даю верни мѧжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѧ воиска с тобомъ здраво ѡдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѧда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^{ѧа} земля родила немои ми зкротити (!) шо чѧ ти говорити (7б/8–8a/4)

- метати, мећем** несвр. *меѡаѡи, сѡавѡаѡи* – сестра ела нои говори моа драга и премила сестрице да не види наш ѡтаць кнезь лазарь милоша добра юнака и памети негове и врсности негове не би га мето з десн⁸ странѡ да кона ездѡ (3б/13–4а/3)
- ми** зам. *ми* – тако ти завета кои е мечѡ нама што даю верни мѡжеви верниемь женама и тако ти твога рода кои самь с тобомь изродѡла и тако ти твоа воиска с тобомь здраво ѡдила и сречниемь деломь и гласомь свѡда добивала и тако ти по-т-обомь тво¹⁸ земля родѡла немой ми ѡкротѡти (!) шо чѡ ти говоритѡ (7б/8–8а/4)
- Милан** м. *Милан, мушко име* – и посла кнезь лазарь милана топличанин^а да входи воискѡ и силѡ цара мѡрата (9б/7–10)
- Милица** ж. *Милица, женско име* – по-томѡ по заповиеди само-држца цара стефана даде емѡ свою сародницѡ госпою милицѡ даштерь юга богдановѡча (1б/8–13)
- милост** ж. *милосѡи* – тако кнезь лазарь бѡсь господарь срблемь и пребѡваше ѡ васакомь добромь чинѡ и ѡ милости и правди и ѡ правомь свѡдѡ (3а/3–7)
- милостив, -а, -о** *милосѡив* – имаше ѡко милостиво рѡци имаше податливе свакомь чловека (3а/7–10)
- Милош** м. *Милош, мушко име* – повесть ѡ житѡна светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све србске г^сде иже бѡсь на полѡ косовѡ (1а/2–8)
- Милошев, -а, -о** *Милошев* – кнеже лазаре господине мой видимь ера ѡчешь почи на поле косово али се мало ѡстав(...) са своомь воискомь докле се види е ли што истина ѡ милошеве невере ѡче ли шо битѡ истина (7а/7–14)
- милошта** ж. *милошѡа* – тадаѡ мѡ се милица свѡзна поклони и рече мѡ тако ти богь свѡ твою државѡ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѡ заклетв^е сестри за милоштѡ нека старца юга пась ѡстане честѡтаго крви и колена или глась на ѡвомь краю земле (8б/9–9а/2)
- мјесец/месец?** м. *месец* – и то се згоди и бѡ мѡца ивѡлина 14 (!) дань видовь дань и бѡнаше кнезь лазарѡ крсно име на кое мѡ бѡ свѡћено погинѡти лета на 6897 (12б/3–9)
- млад, -а, -о** *млад* – и по-томѡ поставѡше младаго юроша (!) сѡна царева на царство негово господара срблемь (1б/15–18)
- много** прил. *мноѡо* – и милань ѡтѡде постаѡ тамо много дана докле ѡди силѡ цара мѡрата и тако г^а желажь србска господа вече мѡ се не надаѡ (9б/10–15)

мој, -а, -е зам. *мој* – видосава говори дрџама своимъ и сестри ели погледаите чџда сада како милошъ кобиличъ ездџ конѧ з деснѧ странѧ мога ѡца лазара а вѧкъ бранковичъ с лиевѧ странѧ (3б/6–13)

молити, молим несвр. *молиѧи* **1.** *на лей начин, лейим, бираним речима обраѧаѧи се некоме ѧражеѧи да нешѧо учини, ѧредузме* – а милица мѧ свѧзна говори а ти поѧи з-богомъ господине мои него те желно молимъ како мога господара испѧни ми волѧ мою за великѧ лѧбавъ нашѧ премилѧ (7б/1–7); **2.** *обраѧаѧи се боѧу славеѧи ѧа, ѧражеѧи од ѧеѧа ѧомоѧ, ѧрошѧај и сл.* – боже ти намъ даи за верѧ христѧнскѧ бога молити и за цркве божие крвѧ своју пролити (11б/7–11)

моѧи, могу несвр. *моѧи* – ка-т-^о разабра вѧкъ бранковичъ те страшне рѧечи ѡд милоша звѧша(!) мѧ се заседе проговорити не може (5б/11–15)

мрежа ж. *мрежа* **◇ врѧи лажне мреже сѧлейѧкариѧи** – ѡ милошѧ да ти е бити на томе зборѧ шо се ѡ теби говори како илбени вѧкъ (!) бранковичъ врже лажне мреже да ѡмрази милоша славномѧ кнезѧ лазарѧ (6б/13–7а/2)

Мрѧвчевѧѧ м. *Мрѧвчевѧѧ, ѧрезиме* – ва то време настѧпи на царство јурошево (!) краљ вѧкашинѧ мрѧвчевѧичъ и ѧглеша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4)

мртѧв, -тва, -о мрѧѧѧв – пак чѧ те ѧ моѧи десници ѡднѧиети каконо хртѧ зеца пред ловцима и даровачѧ те верници твоѧи ѡлоѧи видосавѧ или живѧ или мртѧвѧ зашто она ѧчини мою матерѧ кобиломъ (5а/11–5б/1); **◇ мртѧви ме зној попо ѧрестѧрашио сам се** – и поче славни кнезѧ (!) лазарѧ говорити господине мои вѧсѧ дрѧщемъ како прѧтѧ и мртѧви ме зноѧ попо и страх ме ѡбѧзе кое се рѧечи и гласѧ носи за милошомъ кои че ти неверникѧ бити на полѧ косовѧ (6а/13–6б/3)

муж м. *муж* – тако ти завета кои е мечѧ нама што даѧ верни мѧжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродѧла и тако ти твоѧа воиска с тобомъ здраво ѡдѧла и сречниемъ деломъ и гласомъ свѧда добивѧла и тако ти по-т-обомъ тво^{ѧа} земла родѧла немѧи ми ѧкротити (!) шо чѧ ти говорити (7б/8–8а/4)

Мурат м. *Муратѧ, мушко име* – и посла кнезѧ лазарѧ милана топличанин^а да ѧходи воискѧ и силѧ цара мѧрата (9б/7–10)

мучати, мучим несвр. *ѧушѧаѧи* – тѧ поче славни кнезѧ лазарѧ говорити мѧчи вѧче мѧчи тко тѧ лажѧ износи на милоша (6б/3–7)

Н

- на** предл. (с ак. и лок.) на **I.** с ак. **1.** за означавање *месѿа завршеѿка или циља креѿања* – кнеже лазаре господине мои видимъ ера ѡчешъ почи на поле косово али се мало встав(...) са своомъ воискомъ докле се види е ли што истина ѿ милошеве невере ѡче ли шо бити истина (7a/7–14); **2.** за означавање *нейравої објекѿа* – и воеваше на христане (2б/13); **3.** за означавање *повода, побуде нечеїа, оноїа шѿо изазива неки одговор или реакцију* – и на тои риечи господа ѡсташе весела на ти гласъ мали и велики взеше се ѡ орѡ играхъ и ѡвѡ песнѡ пою (11б/2–6); **4.** за означавање *времена вршења ѿлаѿолске радње* – и то се згоди и би мѡа ивлиѡа 14 (!) данъ видоѡ данъ и биѡаше кнезъ лазарѡ крсно име на кое мѡ би сѡћено погинѡти лета на 6897 (12б/3–9); **II.** с лок. **1.** за означавање *месѿа на ком се нешѿо налази, креће, збива* – повесть ѿ житиѡа светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све србске г^ѡде иже бистъ на полѡ косовѡ (1a/2–8); • – сва господа и брача мрчанчевичи (!) на томѡ бою погибоше (2a/19–2б/2); **2.** за означавање *повода, побуде нечеїа, оноїа шѿо изазива неки одговор или реакцију* – и на тои риечи господа ѡсташе весела на ти гласъ мали и велики взеше се ѡ орѡ играхъ и ѡвѡ песнѡ пою (11б/2–6)
- надати се, надам се** несвр. *надати се* – и миланъ ѡтиде постаѡ тамо много дана докле води силѡ цара мѡрата и тако г^а жelahъ србска господа вече мѡ се не надаѡ (9б/10–15)
- најести се, наједем се** свр. *најести се* – милан имъ топличанинѡ ѿговара господи и властеломъ велика е сила тѡрска брѡна се не зна али ние ѿ боѡа юнака вече све сирѡмаха и занатлиѡа и бѡдалиѡа истомъ иде да се леба наеде (11a/12–11б/2)
- најпослије** прил. *најпосле, на крају* – кнез славни лазарѡ на коѡа свога вседе свою воискѡ ѡбрати к полѡ косовѡ и то најпослие ѡтиче ѿ свога двѡра како вече се вратити нече (9б/1–7)
- најпрво** прил. *најпре, прво* – кнезъ лазарѡ најпрво прѡрече пакъ милиѡа ѡ немѡ прѡрече коѡа ладнѡ водѡ ѿ града крѡтевѡа (!) двие кчѡри лазаревѡ водѡ бистрѡ с крвию смѡтише и свѡ србскѡ господѡ и витезе погѡбѡише и србскѡ землѡ ѡпѡстише и хриѡтанске цркѡе ѡпѡстише и порѡвшише (12a/10–12б/3)
- нарочит, -а, -о нарочити** – само-држаѡ кнезъ лазарѡ биѡаше ѡтаѡастѡа рѡда племени^{та} и нарочита ѿ благородниѡе родитѡла ѡѡа и матѡре (1a/8–12)

наступити, наступим свр. *на̄йас̄ти* – ва то време настъпи на царство јурошево (!) краљ вѣкашинь мрнавчевичь и ѡглеша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4)

наук м. *наук* – милань топличанинь тако рече милань како га милошь навчи и вечма позлати ѡниемь навкомь којем га навчи (10б/17–11а/4)

научити, научим свр. *научӣти* – милань топличанинь тако рече милань како га милошь навчи и вечма позлати ѡниемь навкомь којем га навчи (10б/17–11а/4)

наш, -а, -е зам. *наш* – сестра ела нои говори моѡ драга и премила сестрице да не види нашь ѡтаць кнезь лазарь милоша добра юнака и памети негове и врсности негове не би га мето з десн⁸ странѡ да кона езди (3б/13–4а/3)

не парт. *не* – марко синь краља вѣкашина и костантинь жекликоваць синь воеводе деѡана те двие воеводе ѡббегоше ѡ србске госпoде да и не погѡбе порди (!) вѣкашина свога ѡѡца (2б/5–11)

невјера/невера? ж. *невера, неверс̄иво* – кнеже лазаре господине мои видимь ера ѡчешь почи на поле косово али се мало встав(...) са своѡмь воискомь докле се види е ли што истина ѡ милошеве невере ѡче ли шо бити истина (7а/7–14)

невјерник/неверник? м. *неверник, издајник* – и поче славни кнезь (!) лазарѡ говорити господине мои вась дршчемь како прѡть и мртви ме знои попо и страх ме ѡбѡзе кое се ричи и глась носи за милошомь кои че ти неверникь бити на полѡ косовѡ (6а/13–6б/3)

него везн. и парт. *не̄го* **1.** везн. – зато нека сваць зна шо ѡчини ѡбиличь и нека сваць чѡе и види да ниесамь на милошь кобиличь него ѡбиличь прави и рабри ѡетичь (5б/1–6); **2.** парт. – а милица мѡ свзна говори а ти поѡи збогомь господине мои него те желно молимь како мога господара испѡни ми волѡ мою за великѡ лѡбавь нашѡ премилѡ (7б/1–7)

нека парт. *нека* – зато нека сваць зна шо ѡчини ѡбиличь и нека сваць чѡе и види да ниесамь на милошь кобиличь него ѡбиличь прави и рабри ѡетичь (5б/1–6)

неки, -а, -о зам. *неки* – и воинства ѡ тѡа^к(...) погѡблено би 8000 воиске а мали неки ѡсташе правде ради (2а/10–13)

немилоство прил. *немилос̄иво, немилосрдно* – ера ако е нечешь карати богом ти се сада заклинемь и тешкомь моѡмь витешкомь десницомь када бѡдемо ездечи на коние на чѡ тебе ѡзети за пась те чѡ те изврчи и-с-едла немилоство (4б/15–5а/5)

- немој** парт. *немој* – тако ти завета кои е мечъ нама што даю верни мъжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоја воиска с тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^и земля родила немой ми ѡкротити (!) шо чъ ти говорити (7б/8–8а/4)
- неправда** ж. *нейрава* – и бого виће неправд(...) и ѿни брзо тѣ чашъ попиш(...) ѿ тѣрака на марици води и брзо имъ тѣрци главе ѿсекоше (2а/6–10)
- ни** везн. *ни* – него те молимъ ако ѿчешъ да главе тои воисци доћемо ѿвако реци на саборѣ сръбскои господи велика е сила тѣрска брѣна не има воисци али ние ѿ боа юнака ни крепка вићети (10б/9–16)
- нигда** прил. *никаг(а)* – славни кнезь лазаръ милици говори милице моя не би ти се сада ѡставиѡ да би се векче нигда не врати(...) с пола косова (7а/14–7б/1)
- нигди** прил. *нигде* – тѣ ние нигди пола гди ние тѣрака све конь до кона а юнакъ до юнака (10а/1–4)
- низ** предл. (с ак.) *низ* – на рѣци ѡи бинаше прстенъ о (!) злата потонѣ ели ѣ лице ѡкрвави ѡи лиеви ѡбразъ ѡдари крвца нис прси (4а/7–11)
- нити** везн. *ниѣи* – кнезь лазаръ говори милици срамота б^и била твоѣмъ братѣ едномъ ѿ мое воиске ѡстати рекли би воиници ѡнъ ние юнакъ нити е кадеръ юнаштва ѡчинити (9а/7–13)
- носити, носим** несвр. *носиѣи* – сва господа желе да милана кои гласъ носи (11а/4–6); **глас/ријеч носити** *ѡвориѣи* – и поче славни кнезь (!) лазаръ говорити господине мои васъ дршчемъ како прѣтъ и мртви ме знои попо и страх ме ѡбѣзе кое се риечи и гласъ носи за милошомъ кои че ти неверникъ бити на полѣ косовѣ (6а/13–6б/3)

Њ

- његов, -а, -о** зам. *њѣѡв* – повесть ѿ житиѣ светѣаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све сръбске г^ѣде иже бистъ на полѣ косовѣ (1а/2–8)
- њиов, -а, -о** зам. *њихов* – а ѿни сѣдъ бж(...) приѣше и тако тадаи ѿ т(...)рака погѣблени бише за ниѡвѣ (!) лѣкавство и неп(...)вдѣ зашто господара свога свога (!) ѡбише (2а/13–18)
- њихати, ѣишем** несвр. *њихѣи* – када и станѣ ветри нихати страшиво е мои брате и погледати реко би лѣзи сѣ изнова ѡзрасли како е поле ѡћевено (10а/7–12)

О

- о¹** предл. (с ак. и лок.) *о 1.* с ак. за указивање на *предмет* с којим се неко или *нешто* судара – рџком чџ те рџци испот кона додавати како *вџкџ вџкџ* *јане* *ка-д-одае* пак чџ *тобом^б* *вдарити џ* *камень* *каконо* *гладань џро* *жабомь* *корначомь* (5а/5–11); **2.** с лок. за указивање на *предмет* *јовора*, *мишљења*, *брије* и сл. – та сџ *копна* *вриедна* сџ на *полџ* *косовџ* *бои* *бити* да се сва *земла* *скочи* та *копна* *сломити* не *могџ* тако се *говоре џ* *ћеци* *деветь* *јоговичима* да се и *самь* *царь* *тџрски џд* ни *бои* и *стра* *има* (8а/15–8б/5)
- о²** узв. *о* – џ *милошџ* да ти е *бити* на *томе зборџ* *шо* се џ *теби* *говори* како *илбени* *вџкџ (!)* *бранковичь* *врже* *лажне* *мреже* да *џмрази* *милоша* *славномь* *кнезџ* *лазарџ* (6б/13–7а/2)
- Обилић** м. *Обилић*, *презиме* – *повесть џ* *житина* *светаго* *кнеза* *лазара* и *негова* *воеводе* *милоша џбилича* и *џстале* *све* *србске* *г^г* *де* *иже* *бисть* на *полџ* *косовџ* (1а/2–8)
- облак** м. *облак* – *боина* *копна* *земли* *пободена* а *баираци* *каконо* и *облаци* *џћевени* *лиепо* (10а/4–7)
- образ** м. *образ* – *када* то чџ *видосава* *поскочи* *каконо џхола* *девица* и *вдари* *свою* *сестрџ* *елџ* *рџкомь* *џз* *образь* (4а/3–7)
- обратити, обратим** свр. *окренуџи* – *кнез* *славни* *лазарь* на *кона* *свога* *џседе* *свою* *воискџ* *џбрати* к *полџ* *косовџ* и то *наипослие* *џтиче џ* *свога* *двора* како *вече* се *вратити* *нече* (9б/1–7)
- обузети, обузем** свр. *обузетџи* – и *поче* *славни* *кнезь (!)* *лазарџ* *говорити* *господине* *мои* *вась* *дршчемь* како *прџть* и *мртви* *ме* *знои* *попо* и *страх* *ме* *обџзе* *кое* се *риечи* и *глась* *носи* за *милошомь* *кои* *че* ти *неверникь* *бити* на *полџ* *косовџ* (6а/13–6б/3)
- овај, ова, ово** зам. *овај* – *тадаи* *мџ* се *милица* *сџзна* *поклони* и *рече* *мџ* тако ти *богь* *свџ* *твою* *државџ* *сахраниџ* и *здроаво* *срджо (!)* а ти *ми* *еднога* *брата* *џстави џ* *заклетв^е* *сестри* за *милоштџ* *нека* *старца* *југа* *пась* *џстане* *честитаго* *крви* и *колена* или *глась* на *џвомџ* *краю* *земле* (8б/9–9а/2); ср. **с**
- овако** прил. *овако* – *него* те *молимь* *ако џчешь* да *главе* *тои* *воисци* *доћемо* *џвако* *реци* на *саборџ* *србскои* *господи* *велика* е *сила* *тџрска* *броја* не *има* *воисци* *али* *ниџ* *џ* *боја* *јунака* *ни* *крепка* *вићети* (10б/9–16)
- ограждајем, -а, -о** *ограђен (?)* – *пакь* то *изџсти* *кнезь* *лазарь* *рече џстани* *з-* *богомь* *милице* *сџзе* *твое* *срце* *мое* *стрелама џграждаемь (!)* *есть* (9а/14–18)

од предл. (с ген.) *од 1. за означавање исходишне тачке кретања* – кнез славни лазарь на кона свога њседе свою воиску ѡбрати к полъ косовъ и то наипослие ѡтиче ѿ свога двора како вече се вратити нече (9б/1–7); *2. за означавање ѡрекла, ѡшпицања* – само-држаць кнезь лазарь бинаше ѡтачества рода племени^{та} и нарочита ѿ благородние родитела ѡца и матере (1а/8–12); *3. за означавање ѡравца, смера, сѡране ѡшпицања* – кат^о разабра вѡкъ бранковичь те страшне риечи ѡд милоша зѡша(!) мѡ се заседе проговорити не може (5б/11–15); *4. за означавање узрока ѡлаѡлске радње* – та сѡ копа вриедна сѡ на полъ косовъ бои бити да се сва земля скочи та копа сломити не могъ тако се говоре ѡ ѡеци деветъ юговичима да се и самъ царь тѡрски ѡд ни бои и стра има (8а/15–8б/5); *5. за означавање уклањања, избѡавања (некоѡа, нечеѡа)* – марко синь крала вѡкашина и костантинъ жекликоваць синь воеводе деѡана те двие воеводе ѡбегоше ѿ србске господе да и не погѡбе порди (!) вѡкашина свога ѡца (2б/5–11); • – тадаи мѡ се милица сѡзна поклони и рече мѡ тако ти богъ свѡ твою државѡ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѿ заклетв^е сестри за милоштѡ нека старца юга пась ѡстане честитаго крви и колена или глась на ѡвомъ краю земле (8б/9–9а/2); *6. за означавање вршиѡца радње, субјекта (лоѡчкоѡ)* – а ѡни сѡдъ бж(...) приаше и тако тадаи ѿ т(...)рака погѡблени бише за ниѡвѡ (!) лѡкавство и неп(...)вдѡ зашто господара свога свога (!) ѡбише (2а/13–18); *7. за означавање материјала, ѡрађе, чиме је нештѡ начињено* – на рѡци ѡи бинаше прстенъ ѡ (!) злата потонѡ ели ѡ лице ѡкрвави ѡи лиеви ѡбразъ ѡдари крвца нис прси (4а/7–11); *8. за означавање ѡочетѡка временскоѡ одсека, ѡериода, сѡања, ѡрајања* – и то милош мѡ све говори али на неѡа зле воле не имаше и ѿ тога мѡ часа вече мѡ не споменѡ него га пѡшча ѡ свое дворе а милошѡ ѡтиде ѡ свое дворе (5б/15–ба/5); *9. за увођење ѡбекаѡскоѡ ѡенишѡива* – повесть ѿ житиѡ светаѡа кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све србске г^де иже бисть на полъ косовъ (1а/2–8); *10. за увођење ѡарѡшѡивноѡ ѡенишѡива* – кнеже лазаре господине мои видимъ ера ѡчешь почи на поле косово али се мало ѡстав(...) са своѡмъ воискомъ докле се види е ли што истина ѿ милошеве невере ѡче ли шо бити истина (7а/7–14)

одбеђи/одбеђи, одбеђнем/одбеђнем? свр. *одбеђи* – марко синь крала вѡкашина и костантинъ жекликоваць синь воеводе деѡана те двие воеводе

- ѡбегоше ѡ србске господе да и не погѣбе порди (!) вѣкашина свога ѡѡа (2ѡ/5–11)
- одвести, одведем** свр. *одвѣсти* – милошѣ и-с-рѣца ѣздахнѣ и ѣзе вѣка бранковича за рѣкѣ те га далеко о (!) вора (!) одведе и рече немѣ (4ѡ/7–10)
- одговарати, одговарам** несвр. *одговарати* – кнезѣ лазарѣ ѡговара милица (!) госпоѡ моѡа ти знашѣ да ѣ твоѡи бѣрачи сва моѡа стои снага и крепость (8а/11–15)
- одити, одим** несвр. *ходиши* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даѡ верни мѣжеви верниемѣ женама и тако ти твога рода кои самѣ с тобомѣ изродила и тако ти твоѡа воиска с тобомѣ здраво одила и сречниемѣ деломѣ и гласомѣ свѣда добивала и тако ти по-т-обомѣ тво^{ѡа} земла родила немѡи ми ѣкротити (!) шо чѣ ти говорити (7ѡ/8–8а/4)
- однијети, однесем** свр. *однѣти* – пак чѣ те ѣ моѡи десници одниѣти каконо хрѣтѣ зеца пред ловцима и даровачѣ те верници твоѡи ѡѡлои видосави или жива или мртѡа зашто она ѣчини моѡу матерѣ кобилѡмѣ (5а/11–5ѡ/1)
- одсјећи/одсећи, одсијечем/одсечем?** свр. *одсећи* \diamond **одсјећи/одсећи?** глаѡу (*ѡої*)убиши – и богоѡ виѣне неправд(...) и ѡни брзо тѣ чашѣ попиш(...) ѡ тѣрака на марици води и брзо имѣ тѣрци главе ѡсекоше (2а/6–10)
- оѣвен, -а, -о одевен** – боина копна земљи пободена а баираци каконо и облаци ѡѣвени лиѣпо (10а/4–7)
- око** с. *око* – имаше ѡко милостиво рѣци имаше податлиѡе свакомѣ чловекѣ (3а/7–10)
- окрвавити, окрвавим** свр. *окрвавити* – на рѣци ѡи бѡнаше прстенѣ о (!) злата потонѣ ели ѣ лице ѡкрѡви ѡи лиѡеѡ ѡбразѣ ѡдари крѡца нис прси (4а/7–11)
- омразити, омразим** свр. *омразити* – ѡ милошѣ да ти е бити на томе зборѣ шо се ѡ теби говори како илбени вѣкѣ (!) бранковичѣ вѣрже лажне мреже да ѡмрази милоша славномѣ кнезѣ лазарѣ (6ѡ/13–7а/2)
- он, она, оно** зам. *он* – и дадоше га родители его само-држѣцѣ царѣ стефанѣ синѣ крала дечанскаго да слѣжи емѣ (1ѡ/1–4); \diamond присѡ. ген. **јего** – и дадоше га родители его само-држѣцѣ царѣ стефанѣ синѣ крала дечанскаго да слѣжи емѣ (1ѡ/1–4)
- онај, она, оно** зам. *онај* – миланѣ топличанинѣ тако рече миланѣ како га милошѣ навчи и вѣчма позлати ѡниемѣ навкомѣ коимѣ га навчи (10ѡ/17–11а/4)

- оол, -а, -о охол** – караи брате верницѧ своју ошлѧ видосавѧ да не говори эле риечи и да не зове поглавите делие ошатима (4б/11–15); в. **охол**
- опадати, опадам** несвр. *клевейѧѧи* – и верно милошь слѧжи свога господара славнога кнеза лазара али вѧкъ бранковичь отиде славномѧ кнезѧ лазарѧ врло милоша опадати и эле риечи износити кое че свѧ господѧ србскѧ изгѧбити (6а/5–13)
- опустити, опустим** свр. *оѧустѧѧиѧи, учиниѧѧи ѧустѧѧим* – кнезь лазарь наипрво прорече пакь милица ѡ немѧ прорече коѧ ладнѧ водѧ ѡ града крѧтевца (!) двие кчери лазареве водѧ бистрѧ с крвию смѧтише и свѧ србскѧ господѧ и витезе погѧбише и србскѧ землѧ опѧстише и хриѧтанске цркве опѧстише и порѧшише (12а/10–12б/3)
- орјат** м. *хуља, лоѧов* – караи брате верницѧ своју ошлѧ видосавѧ да не говори эле риечи и да не зове поглавите делие ошатима (4б/11–15)
- оро**¹ м. *ороо* – рѧком чѧ те рѧци испот коѧ додавати како вѧкъ вѧкѧ ѧне ка-д-одае пак чѧ тобом^б ѧдарити ѡ каменѧ каконо гладанѧ оро жабомѧ корначомѧ (5а/5–11)
- оро**² с. *оро, коло* – и на тои риечи господа оѧташе весела на ти гласѧ мали и велики ѧзеше се ѧ орѧ играхѧ и ѡвѧ песнѧ пою (11б/2–6)
- основа** ж. *основа, ѧемель* • – немой ми деветѧ бѧраче ѧговича ѧ бои водити немой ме жалоснѧ ѧцвиелити немой ми да погине колено ѧга богдановича та вриедна основа златна колено и крѧвь (8а/4–10)
- оставити, оставим** свр. *осѧавиѧѧи* **1.** *ѧоклонѧѧи, даровѧѧи, даѧѧи* – милош че оѧавити споменѧ полѧ косовѧ доклез се зовѧ растрѧзи ѧвиекѧ знати се (6б/10–13); **2.** *ѧошѧегейѧи, изузетѧѧи* – тадаи мѧ се милица сѧзна поклони и рече мѧ тако ти богѧ свѧ твою државѧ сахраниѧ и здраво срѧжо (!) а ти ми еднога брата оѧстави ѡ заклетѧ^е сестри за милоштѧ нека старца ѧга пасѧ оѧстане честитаго крви и колена или гласѧ на ѡвомѧ краю земле (8б/9–9а/2)
- остаѧи, -а, -о осѧали** – повесть ѡ житѧна светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и оѧтале све србске г^еде иже бистѧ на полѧ косовѧ (1а/2–8)
- остаѧи, останем** свр. *осѧаѧи* **1.** *задржѧѧи се* • – до то(!) се доба звашѧ милошь ѡбиличѧ а ѡтадаи милошь кобиличѧ зашто една женска глава ѡшла изѧсти и тако оѧта (5б/7–11); **ѧ** **остаѧи з-богом ѧоздрав ѧри огласку, расѧѧанку** – пакь то изѧсти кнезь лазарѧ рече оѧтани з-богомѧ милице сѧзе твое срце мое стрелама ѡграждаемѧ (!) еѧь (9а/14–18); **2.** *ѧреживейѧи* – и

- воинства ѿ тва^к(...) погѣблено би 8000 воиске а мали неки ѡсташе правде ради (2а/10–13); **3. госїеѡи у какву нову ѡрајну ситуацију, ѡоложај, сїање; ѡосїаѡи** – и на тои речи господа ѡсташе весела на ти глась мали и велики ѡзеше се ѡ орѡ играхѡ и ѡвѡ песнѡ пою (11б/2–6); **4. ѡреосїаѡи** – тадаи мѡ се милица сѡзна поклони и рече мѡ тако ти богь сѡѡ твою државѡ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѿ заклетв^е сестри за милоштѡ нека старца юга пась ѡстане честитаго крви и колена или глась на ѡвомѡ краю земле (8б/9–9а/2); **5. изосїаѡи** – кнезь лазарь говори милици срамота б^и била твоимѡ братѡ едном^ѡ ѿ мое воиске ѡстати рекли би воиници ѡнѡ ние юнакѡ нити е кадерѡ юнаштѡ ѡчинити (9а/7–13)
- отадај** прил. *оѡаg(a)* – до то(!) се доба звашь милошь ѡбиличь а ѡтадаи милошь кобиличь зашто една женска глава ѡѡла изѡсти и тако ѡста (5б/7–11)
- отац** м. *оѡац* – само-држаць кнезь лазарь бїаше ѡтачаства рода племени^{та} и нарочита ѿ благородниѡ родитела ѡѡа и матере (1а/8–12)
- отачаство** с. *рог, ѡородица* – само-држаць кнезь лазарь бїаше ѡтачаства рода племени^{та} и нарочита ѿ благородниѡ родитела ѡѡа и матере (1а/8–12)
- отићи, отидем/одем** свр. *оѡићи* – и то милош мѡ све говори али на нега зле воле не имаше и ѿ тога мѡ часа вече мѡ не споменѡ него га пѡшча ѡ свое дворе а милошь ѡтиде ѡ свое дворе (5б/15–6а/5)
- охол, -а, -о охол** – када то чѡ видосава поскочи каконо ѡхола девица и ѡдари свою сестрѡ елѡ рѡкомѡ ѡз образѡ (4а/3–7); в. **оол**

П

- Пајазит** м. *Бајазитї, мушко име* – и тамо воеваше царѡ тѡрскомѡ паазитѡ (2б/11–13)
- пак** везн. *ѡак 1. сасїавни* – рѡком чѡ те рѡци испот кона додавати како вѡкѡ вѡкѡ ѡане ка-д-одае пак чѡ тобом^б ѡдарити ѡ каменѡ каконо гладанѡ ѡро жабомѡ корначомѡ (5а/5–11); **2. временски** – пакѡ то изѡсти кнезь лазарь рече ѡстани з-богомѡ милице сѡзе твое срце мое стрелама ѡграждаемѡ (!) естѡ (9а/14–18)
- паки** прил. *зайим, ѡѡѡом* – и паки по погїбели мрнавчевича промисломѡ божиемѡ поставише кнеза лазара на престоль србски са благословение^м четири патриарха (!) србска и васега сабора србскаго (2б/14–3а/2)

- памет** ж. *паметѝ* – сестра ела нои говори моја драга и премила сестрице да не види нашъ ѿтаць кнезь лазаръ милоша добра юнака и памети неговѣ и врности неговѣ не би га мето з десн⁸ странъ да кона ездѣ (3б/13–4а/3)
- пас** м. *пас* **1.** *пѡјас* – ера ако е нечешъ карати богом ти се сада заклинѣмъ и тешкомъ моѡмъ витешкомъ десницомъ када бѣдемо ездѣчи на конѣе на чѣ тебе взети за пасъ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5); **2.** *рођаци једноѣ сѣейена сродсѣва у односу на заједничкоѣ ѡреѣшка, колѣно* – тадаи мѣ се милица свзна поклонѣи и рече мѣ тако ти богъ свѣ твою државѣ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѡ заклетв^е сестри за милоштѣ нека старца юга пасъ ѡстане честитаго крви и колѣна или гласъ на ѡвомъ краю землѣ (8б/9–9а/2)
- патријарх** м. *патријарх* – и паки по погѣбели мрнавчѣвича промисломъ божиемъ поставѣше кнеза лазара на престолъ србски са благословѣние^м чѣтири патриахра (!) србска и васѣго сабора србскаго (2б/14–3а/2)
- пернат, -а, -о** *кићен, лей, красан* – милош е штѣть моѣ пернати ѣ немѣ ми сва моја снага и крепостъ стоѣи (6б/7–10)
- писати, пишем** несвр. *писати* – сѣе писа илина иѡанѡв (1а/1)
- питати, питам** несвр. *питати* – када миланъ дође сви мѣ ради бѣнахъ како летѣ по злоѣи зѣми сви мѣ рѣкѣ давахъ (!) и грлѣчи вапилахъ за цара мѣрат^а питлахъ (11а/6–12)
- пјесна/песна?** ж. *песма* – и на тоѣи рѣчи господа ѡсташѣ весѣла на ти гласъ мали и велики взѣше се ѣ орѣ играхъ и ѡвѣ песнѣ пою (11б/2–6)
- племенит, -а, -о** *племениѝ* – само-држаць кнезь лазаръ бѣнаше ѡтачѣства рода племени^{та} и нарочѣта ѡ благородниѣ родѣтѣла ѡѣца и матѣре (1а/8–12)
- по** предл. (с лок.) *по* **1.** *за означавање узрока ѣлаѡлске радње* – по-томъ по заповѣеди само-држца цара стѣфана даде емѣ свою сародницѣ госпою милицѣ даштерѣ юга богданѡвича (1б/8–13); **2.** *за означавање времена нейѡсредно ѡсле оноѣа шѣѡ се казује именицом: ѡсле, након* – и по мали врѣмени прѣстаѣи се царѣ стѣфанъ (1б/13–15); **в. по-тому**
- пободен, -а, -о** *пободен* – боѣна копна землѣ пободѣна а баѣраци каконо и облаци ѡћѣвени лиѣпо (10а/4–7)
- повѣст** ж. *повѣстѣ, ѡрича* – повѣстѣ ѡ житѣи свѣтаго кнеза лазара и неговѣ вѡеводе милоша ѡбѣлича и ѡсталѣ свѣ србскѣ г^ѣде иже бѣстѣ на полѣ косѡвѣ (1а/2–8)

- погибель** ж. *поибија* – и паки по погибели мрнавчевича промисломъ божиемъ поставише кнеза лазара на престолю сръбски са благословение^м четири патриарха (!) сръбска и васего сабора сръбскаго (2б/14–3а/2)
- погинути, погинем** свр. *поинутии* – сва господа и брача мрчанчевичи (!) на томъ бою погибоше (2а/19–2б/2)
- поглавит, -а, -о уїледан, цењен** – караи брата верниця свою ѿмля видосавя да не говори зле риечи и да не зове поглавите делие ѿратима (4б/11–15)
- погледати, погледам** несвр. *поїлѣгаїи* – и тѣ поче вѣкъ бранковичъ спрешно говорити криючи и погледати (9б/15–10а/1)
- погледати, погледам** свр. *їдїлѣгаїи* – видосава говори дръгама своимъ и сестри ели погледаите чѣда сада како милошь кобиличъ ездѣ коня з десня странѣ мога ѿца лазара а вѣкъ бранковичъ с ливѣя странѣ (3б/6–13)
- погубити, погубим** свр. *поїубиїи* – марко синь крала вѣкашина и костантинъ жекликоваць синь воеводе деѣна те двие воеводе ѿбегоше ѿ сръбске госпode да и не погѣе порди (!) вѣкашина свога ѿца (2б/5–11)
- под** предл. (с инстр.) *пог* – тако ти завета кои е мечъ нама што даю верни мъжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѣ воиска с тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^ѣ земля родила немой ми вкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)
- податљив, -а, -о погаїан, издѣган, дарезљив** \diamond **имати податљиве руке биїи дарезљив, даваїи не шїдегећи** – имаше ѿко милостиво рѣци имаше податливе свакомъ чловеку (3а/7–10)
- позлатити, позлатим** свр. *позлаїиїи* – миланъ топличанинъ тако рече миланъ како га милошь наѣчи и вѣчма позлати ѿниемъ наѣкомъ коимъ га наѣчи (10б/17–11а/4)
- познати, познам** свр. *познаїи* – а знамо царевъ силѣ и неговъ рать и амо сѣ наши витезови кои чѣ тѣрци познати (10б/5–9)
- појати, појем** несвр. *појаїи, поеваїи* – и на тои риечи господа ѿсташе весела на ти гласъ мали и велики ѣзеше се ѣ орѣ играхъ и ѿвѣ песня пою (11б/2–6)
- поклонити се, поклоним се** свр. *поклониїи се* – тадаи мъ се милица сѣзна поклони и рече мъ тако ти богъ свѣ твою дрѣжавѣ сахраниш и здраво срдѣо (!) а ти ми еднога брата ѿстави ѿ заклетв^ѣ сестри за милоштѣ нека старца юга пасъ ѿстане честитаго крви и колена или гласъ на ѿвомъ краю земле (8б/9–9а/2)

- полата** ж. *палата* – ради негово кротости и доброче (!) и рабрости поставлень бись до цара први ва полате црве (!)(1б/5–8)
- поље** с. *поље* – тѣ ние нигди пола гди ние тѣрака све конь до кона а юнакъ до юнака (10а/1–4)
- пољубити, пољубим** свр. *пољубити* ◊ **пољубити мач** *поинути* – тако ми бога и мое сабле и кона и живота мога вићсте (!) снагѣ мою када бѣдемь тамо к вама дочи че вамь мачь мои полѣбичете га (11б/15–12а/2)
- попасти, попадем** свр. *попасти*, *обузети* ◊ **мртви ме зној** *попо* *престрашио сам се* – и поче славни кнезь (!) лазарѣ говорити господине мои вась дршчемь како прѣтъ и мртви ме зној попо и страх ме обѣзе кое се риечи и глась носи за милошомь кои че ти неверникь бити на полѣ косовѣ (6а/13–6б/3)
- попити, попијем** свр. *попити* ◊ **попити ту чашу** *дочекати* *исти* *судбину* – и бого виће неправд(...) и они брзо тѣ чашѣ попиш(...) ѿ тѣрака на марици води и брзо имь тѣрци главе ѿсекоше (2а/6–10)
- пор(а)ди** предл. (с ген.) *збој* – марко синь крала вѣкашина и костантинь жекликоваць синь воеводе дејана те двие воеводе ѿбегоше ѿ србске госпде да и не погѣбе порди (!) вѣкашина свога ѿца (2б/5–11)
- порушити, порушим** свр. *порушити* – кнезь лазарѣ наипрво прорече пакь милица ѿ немѣ прорече коя ладнѣ водѣ ѿ града крѣтевца (!) двие кчери лазареве водѣ бистрѣ с крвию смѣтише и свѣ србскѣ господѣ и витезе погѣбише и србскѣ землѣ ѿпѣстише и христанске цркве ѿпѣстише и порѣшише (12а/10–12б/3)
- посадити, посадим** свр. *посадити*, *поставити* – самь господинь седе на вечерѣ пакь посади старца таста (12б/15–17)
- посиловати, посиљујем** свр. *нагјачати* – и тѣ рече вѣкъ бранковичь да знашь господине мои кнеже лазаре тебе данась милиц^а прорече да те царева сила послѣе (9а/2–7)
- поскочити, поскочим** свр. *поскочити* – када то чѣ видосава поскочи каконо ѿхола девица и ѣдари свою сестрѣ елѣ рѣкомь ѣз образь (4а/3–7)
- послати, пошаљем** свр. *послати* – и посла кнезь лазарѣ милана топличанин^а да ѣходи воискѣ и силѣ цара мѣрата (9б/7–10)
- поставити, поставим** свр. *поставити* ◊ **поставити на царство** *проласити* *за цара* – и по-томѣ поставише младаго юроша (!) сина царева на царство негово господара срблемь (1б/15–18); ◊ **поставити на престол** *проласити*

- за владара – и паки по погибели мрнавчевича промисломь божиемь поставише кнеза лазара на престоль србски са благословение^М четири патриахра (!) србска и васего сабора србсаго (2б/14–3а/2)
- постајати, постојим** несвр. *постѣјаѣши* – и милань ѿтиде постаю тамо много дана докле води силѧ цара мврата и тако г^а желяхѧ србска господа вече мѧ се не надаѧ (9б/10–15)
- по-тому** прил. *пошом, зайшим* – по-томѧ по заповиеди само-држца цара стефана даде емѧ свою сародницѧ госпою милицѧ даштерь юга богдановича (1б/8–13); в. **по**
- потонути, потонем** свр. *пошонуѣши* – на рѣци ѿи бинаше прстенъ о (!) злата потонѧ ели ѧ лице ѡкрвави ѿи лиеви ѡбразь ѡдари крвца нис прси (4а/7–11)
- поћи, поћем** свр. *поћи* – кнеже лазаре господине мои видимь ера ѡчешь почи на поле косово али се мало ѡстав(...) са своимь воискомь докле се види е ли што истина ѿ милошеве невере ѡче ли шо бити истина (7а/7–14)
- почети, почнем** свр. *почеѣши* – и поче славни кнезь (!) лазарѧ говорити господине мои вась дршчемь како прѣть и мртви ме знои попо и страх ме ѡбѧзе кое се риечи и глась носи за милошомь кои че ти неверникь бити на полѧ косовѧ (6а/13–6б/3)
- прав, -а, -о ѡраведан, исѡраван** ◇ **прав суд исѡинска ѡравда** – тако кнезь лазарь бись господарь срблемь и пребиваше ѧ васакомѧ добромѧ чинѧ и ѧ милости и правди и ѧ правомѧ сѣдѧ (3а/3–7)
- правда** ж. *ѡравда* – тако кнезь лазарь бись господарь срблемь и пребиваше ѧ васакомѧ добромѧ чинѧ и ѧ милости и правди и ѧ правомѧ сѣдѧ (3а/3–7)
- прави, -а, -о ѡрави, исѡински** – зато нека свакъ зна шо ѡчини ѡбиличь и нека свакъ чѧе и види да ниесамь на милошь кобиличь него ѡбиличь прави и рабри ѡетичь (5б/1–6)
- право** прил. *ѡраво, ѡрачно* – милошь виѣе елѧ крвавѧ и рече шо е ело лице крваво а ѡна мѧ а ѡна мѧ (!) све право каже како е сестра ѡбила (4б/2–6)
- први, -а, -о** бр. ред. *ѡрви 1. који временски ѡрѣѡходи друѡима* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѡгога лазара трече ѡвѧка и даштери 2 прва марина прочена (!) висава (!) коѧа бис дата за ѡвѧка бранковича дрѡга ела коѧа бись дата за милоша ѡбилича (3а/10–18); **2. најѡљи** – ради негове кротости и доброче (!) и рабрости поставлень бись до цара први ва полате црве (!) (1б/5–8)

- прво** прил. *ѿрво* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрвгога лазара трече ввка и даштери 2 прва марија прочена (!) висава (!) коѧа бис дата за ввка бранковича дрвга ела коѧа бись дата за милоша ѡбилича (3а/10–18)
- пребивати, пребивам** несвр. *ѿребиваѿи* – тако кнезь лазарь бись господарь срблемь и пребиваше ѡ васакомѡ добромѡ чинѡ и ѡ милости и правди и ѡ правомѡ сьдѡ (3а/3–7)
- пред** предл. (с ак. и INSTR.) *ѿред* **1.** с ак. за *исказивање месѿа у нейосредној близини ѿредње сѿране нечеѿа као крајње, завршне ѿачке некој креѿања или радње* – ѡ ти чась кнезь лазарь доѿе сѡ своѧа двема зетовима пре-д-воре свое коне доездише (4а/12–15); **2.** с INSTR. за *исказивање особе, сѿвари или месѿа исѿред некоѿа, насуйроѿи некоме или на некој удаљености од ѧихове ѿредње сѿране* – пак чѡ те ѡ моѿи десници ѡдниети каконо хрть зеца пред ловцима и даровачѡ те верници твоѡи ѡѡлои видосави или жива или мртва (5а/11–16)
- премио, -ила, -о ѿремио** – сестра ела нои говори моѧа драга и премила сестрице да не види нашь ѡтаць кнезь лазарь милоша добра юнака и памети негове и врсности негове не би га мето з десн⁸ странѡ да коѧа езди (3б/13–4а/3)
- препасти се, препадем се** свр. *ѿреѿасѿи се* – то немѡи казивати тако славномѡ кнезѡ лазарѡ и воисци нашои ера че се господа наша и витези препасти (10б/1–5)
- преставити се, преставим се** свр. *ѿрестѿавиѿи се, умрети* – и по мали времени престаѿи се царь стефань (1б/13–15)
- престол** м. *ѿрестѿо* **ѡ поставити на престол ѿроѿласиѿи за владара** – и паки по погибели мрнавчевича промисломѡ божиемѡ поставише кнеза лазара на престоль србски са благословение^м четири патриахра (!) србска и васега сабора србскаго (2б/14–3а/2)
- пријати, примим** свр. *ѿримѿиѿи* – а ѡни сьдѡ бж(...) приѧаше и тако тадаи ѡ т(...)рака погѡблени бише за ниѡвѡ (!) лѡкавство и неп(...)вдѡ зашто господара свога свога (!) ѡбише (2а/13–18)
- примати, примам** несвр. *ѿрихваѿаѿиѿи* – ела крвава пре-д-воре изиде милошѡ додра (!) коѧа примаше крвавиемѡ ѡбрѡсомѡ заклонаше се (4а/15–4б/2)
- проговорити, проговорим** свр. *ѿроѿовориѿиѿи* – ка-т-^о разабра вѡкь бранковичѡ те страшне риечи ѡд милоша зѡша(!) мѡ се заседе проговорити не може (5б/11–15)

пролити, пролијем свр. *ѵролиѿи* ◊ **пролити своју крв** *ѵоїнуѿи, жрѿвовашѿи се, сѿрагаѿи у борби, у раѿу* – боже ти намь даи за верь христанскь бога молити и за цркве божие крвь свою пролити (11б/7–11)

промисао м. *ѵромисао* ◊ **промисао божији божја воља, сѿарање** – и паки по погибели мрнавчевича промисломь божиемь поставише кнеза лазара на престоль србски са благословение^м четири патриахра (!) србска и васего сабора србскаго (2б/14–3а/2)

прорећи, проречем/прорекнем свр. *ѵпрорећи* **1. ѵпредвидеѿи, ѵпредсказашѿи** – и ть рече вькь бранковичь да знашь господине мои кнеже лазаре тебе данась милиц^а прорече да те царева сила посиље (9а/2–7); **2. назвашѿи, ѵрозвашѿи** – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѿгога лазара трече вька и даштери 2 прва марина прочена (!) висава (!) кона бис дата за вька бранковича дрѿга ела кона бись дата за милоша ѿбилича (3а/10–18)

прси ж. мн. *ѵрса* – на рьци ѿи бинаше прстенъ о (!) злата потонь ели 8 лице ѿкрвави ѿи лиеви ѿбразь здари крвца нис прси (4а/7–11)

прстен м. *ѵрсѿен* – на рьци ѿи бинаше прстенъ о (!) злата потонь ели 8 лице ѿкрвави ѿи лиеви ѿбразь здари крвца нис прси (4а/7–11)

прут м. *ѵруѿи* ◊ **дрхтати како прут јако дрхѿашѿи, ѿресѿи се** – и поче славни кнезь (!) лазарь говорити господине мои вась дршчемь како прьтъ и мртви ме знои попо и страх ме обьзе кое се риечи и глась носи за милошомь кои че ти неверникь бити на поль косовь (6а/13–6б/3)

пушћати, пушћам несвр. *ѵушћашѿи* – и то милош мь све говори али на нега зле воле не имаше и ѿ тога мь часа вече мь не спомень него га пьшча 8 свое дворе а милошь ѿтуде 8 свое дворе (5б/15–6а/5)

Р

рабар, -бра, -о храбар – зато нека сваць зна шо ьчини ѿбиличь и нека сваць чье и види да ниесамь на милошь кобиличь него ѿбиличь прави и рабри ћетичь (5б/1–6)

раброст ж. *храбростѿи* – ради негове кротости и доброче (!) и рабрости поставлень бись до цара први ва полате црве (!)(1б/5–8)

рад, -а, -о рад – када милань доће сви мь ради бинахь како леть по злои зими сви мь рькь давахь (!) и грлечи вапилахь за цара мьрат^а питахь (11а/6–12)

ради предл. (с ген.) *ради; збої* **1. ради** – и воинства ѿ тьа^к(...) погьблено би 8000 воиске а мали неки ѿсташе правде ради (2а/10–13); **2. збої** – ради негове

кротости и доброче (!) и рабрости поставлень бись до цара први ва полате црве (!)(15/5–8)

разабрати, разаберем свр. *разабраїи, схвайїиїи, разумейи* – ка-т-^о разабра възкь бранковичь те страшне риечи ѿд милоша зѣша(!) мѣ се заседе проговорити не може (55/11–15)

раструзи м. мн. ? – милош че ѿставити спомень полѣ косовѣ доклез се зовѣ растрѣзи ѣвиекь знати се (65/10–13)

рат ж. *војска* – а знамо царевѣ силѣ и неговѣ рать и амо сѣ наши витезови кои че тѣрци познати (105/5–9)

рећи, речем/рекнем свр. *рећи* – милошѣ виће елѣ крвавѣ и рече шо е ело лице крраво а ѿна мѣ а ѿна мѣ (!) све право каже како е сестра ѣбила (45/2–6)

ријеч ж. *реч* – караи брата верницѣ свою ѿвољ видосавѣ да не говори зле риечи и да не зове поглавите делие ѿратима (45/11–15); **ријеч носити** *їовориїи* – и поче славни кнезѣ (!) лазарѣ говорити господине мои васѣ дршчемь како прѣть и мртви ме знои попо и страх ме обѣзе кое се риечи и гласѣ носи за милошомь кои че ти неверникь бити на полѣ косовѣ (6а/13–65/3)

род м. *род* **1.** *їородична лоза* – само-држаць кнезѣ лазарѣ бїнаше ѿтачаства рода племени^{та} и нарочита ѿ благородние родитела ѿца и матере (1а/8–12); **2.** *їород, їоїомсїво* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви верниемь женама и тако ти твога рода кои самѣ с тобомь изродила и тако ти твоѣ воиска с тобомь здраво ѿдила и сречниемь деломь и гласомь свѣда добивала и тако ти по-т-обомь тво^{їа} земла родила немой ми ѣкротити (!) шо чѣ ти говорити (75/8–8а/4)

родитељ м. *родитељ* – само-држаць кнезѣ лазарѣ бїнаше ѿтачаства рода племени^{та} и нарочита ѿ благородние родитела ѿца и матере (1а/8–12)

родити, родим свр. *родити, даїи їлодове* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви верниемь женама и тако ти твога рода кои самѣ с тобомь изродила и тако ти твоѣ воиска с тобомь здраво ѿдила и сречниемь деломь и гласомь свѣда добивала и тако ти по-т-обомь тво^{їа} земла родила немой ми ѣкротити (!) шо чѣ ти говорити (75/8–8а/4)

рука ж. *рука* **и** *имати податљиве руке бїиїи дарежљив, давайи не шїедећи* – имаше ѿко милостиво рѣци имаше податљиве свакомѣ чловекѣ (3а/7–10)

С

с(а) предл. (с ген., ак. и инстр.) *с(а) I.* с ген. за означавање *йошицања, одвајања од некої месџа* – славни кнезь лазарь милици говори милице моја не би ти се сада вставио да би се векче нигда не врати(...) с пола косова (7а/14–7б/1); • за означавање *месџа са кој се нешио сазнаје, йрима, йерцийира чулима* – ва то време кнезь лазарь ездџаше на коние са своима двема зетовима своџ дворџ биелџ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6); **II.** с ак. за означавање *месџа на ком се неко (нешио) налази или се нешио врши* – видосава говори дрџгама своимџ и сестри ели погледаите чџда сада како милошџ кобиличџ ездџи кона з деснџ странџ мога џца лазара а вџкџ бранковичџ с лиевџ странџ (3б/6–13); **III.** с инстр. **1.** за означавање *истџовременої учешџа у радџи или сџању* – ва то време кнезь лазарь ездџаше на коние са своима двема зетовима своџ дворџ биелџ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6); **2.** за означавање *начина вршења радџе* – и паки по погџбели мрнавчевџча промисломџ божиемџ поставџше кнеза лазара на престолџ србски са благословение^м четири патриахра (!) србска и васего сабора србскаго (2б/14–3а/2); **3.** за означавање *сџедињавања* – кнезь лазарь наипрво прорече пакџ милица џ немџ прорече коџа ладнџ водџ џ града крџтевца (!) двие кчери лазареве водџ бистрџ с крвию смџтише и свџ србскџ господџ и витезе погџбџше и србскџ землџ џпџстише и христџанске цркве џпџстише и порџшише (12а/10–12б/3); в. **су**; в. **з-богом**

с, си, се зам. *овај* – сие писа илина иџанов (1а/1); ср. **овај**

сабља ж. *сабља* – ви тџрци тџжни есте милоша слџшали али мџ ниесте сабле џ се кџшали (11б/11–14)

сабор м. *сабор* – и паки по погџбели мрнавчевџча промисломџ божиемџ поставџше кнеза лазара на престолџ србски са благословение^м четири патриахра (!) србска и васего сабора србскаго (2б/14–3а/2)

сав, сва, све зам. *сав 1.* *који је без изузетџка, целокуйџан* – повесть џ житџиџа светаго кнеза лазара и негова воеводе милоша џбилича и џстале све србске г^џде иже бџсть на полџ косовџ (1а/2–8); **2.** *цео, чџшав* – тадаи мџ се милица сџзна поклони и рече мџ тако ти богџ свџ твою дрџжавџ сахранио и здраво срџжо (!) а ти ми еднога брата џстави џ заклетџ^џ сестри за милоштџ нека старца юга пасџ џстане честџтаго крви и колена или гласџ на џвомџ краю землџ (8б/9–9а/2); **3.** *у функцији йрилоїа (у облику ср. р. једн.) за истџицање истџородностџи сасџава нечеїа шџо се налази у великом*

- свој, -а, -е** зам. *свој* – по-томъ по заповиеди само-држца цара стефана даде емъ свою сародницъ госпою милицъ даштеръ юга богдановича (1б/8–13)
- свуда** прил. *свуда* – тако ти завета кои е мечъ нама што даю верни мъжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоа воиска с тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^а земля родила немой ми вкротити (!) шо чъ ти говорити (7б/8–8а/4)
- себе, се** зам. *себе* **1.** *ѿврайѿна заменица* – ви тврци тѣжни есте милоша слѣшали али мѣ ниесте сабле ѿ се кѣшали (11б/11–14); **2.** (енкл.) **а.** *у сасѣаву ѿврайѿних ѿлаѿола* – то немой казивати тако славномъ кнезъ лазаръ и воисци нашои ера че се господа наша и витези препаста (10б/1–5); **б.** *за ѿворбу ѿасивних и безличних констѣрукиѿа* – ѿ милошъ да ти е бити на томе зборъ шо се ѿ теби говори како илбени вѣкѣ (!) бранковичъ врже лажне мреже да ѿмрази милоша славномъ кнезъ лазаръ (6б/13–7а/2)
- седло** с. *седло* – ера ако е нечешъ карати богом ти се сада заклинемъ и тешкомъ мошъ витешкомъ десницомъ када бѣдемо ездечи на коние на чъ тебе взети за пасъ те чъ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)
- сестра** ж. *сесѣра* – видосава говори дрѣгама своимъ и сестри ели погледаите чѣда сада како милошъ кобиличъ езди кона з деснѣ странѣ мога ѿца лазара а вѣкъ бранковичъ с лиевѣ странѣ (3б/6–13)
- сестрица** ж. *сесѣрица* – сестра ела нои говори моа драга и премила сестрице да не види нашъ ѿтаць кнезъ лазаръ милоша добра юнака и памети негове и врсности негове не би га мето з деснѣ⁸ странѣ да кона езди (3б/13–4а/3)
- сила** ж. *сила* – и тѣ рече вѣкъ бранковичъ да знашъ господине мои кнеже лазаре тебе данасъ милицѣ^а прорече да те царева сила посилае (9а/2–7)
- син** м. *син* – и дадоше га родители его само-држцѣ царѣ стефанѣ синѣ крала дечанскаго да слѣжи емъ (1б/1–4)
- сиромах** м. *сиромах* – милан имъ топличанинъ ѿговара господи и властеломъ велика е сила тѣрска брѿна се не зна али ние ѿ боа юнака вече све сиромача и занатлина и бѣдалина истомъ иде да се леба наеде (11а/12–11б/2)
- сјести/сести, сјед(н)ем/сед(н)ем?** свр. *сесѣи* – самъ господинъ седе на вечерѣ пакъ посади старца таста (12б/15–17)
- скочити се, скочим се** свр. *скуѣиѣи се, усѣиѣи (ѿроѣив некоѿа)* – та сѣ копа вриедна сѣ на полѣ косовѣ бои бити да се сва земля скочи та копа сломити

не могъ тако се говоре ѿ ђеци деветъ юговичима да се и самъ царь тврски ѿд ни бои и стра има (8а/15–8б/5)

славан, -вна, -о славан – и верно милошь слъжи свога господара славнога кнеза лазара али вѣкъ бранковичъ ѿтуде славномъ кнезѣ лазарѣ врло милоша ѿпадати и зле риечи износити кое че свѣ господѣ србскѣ изгѣбити (6а/5–13)

сломити, сломим свр. *сломиѡи* – та сѣ копа вриедна сѣ на полѣ косовѣ бои бити да се сва земля скочи та копа сломити не могъ тако се говоре ѿ ђеци деветъ юговичима да се и самъ царь тврски ѿд ни бои и стра има (8а/15–8б/5)

служити, служим несвр. *служиѡи* **1. некоѡа** – и верно милошь слъжи свога господара славнога кнеза лазара али вѣкъ бранковичъ ѿтуде славномъ кнезѣ лазарѣ врло милоша ѿпадати и зле риечи износити кое че свѣ господѣ србскѣ изгѣбити (6а/5–13); **2. некоме** – и дадоше га родители его самодржцѣ царѣ استفанѣ синѣ краля дечанскаго да слъжи емѣ (1б/1–4)

слушати, слушам несвр. *слушайѡи* – ви тврци тѣжни есте милоша слъшали али мѣ ниесте сабле ѿ се кѣшали (11б/11–14)

смутити, смутим свр. *смутѡиѡи, смешайѡи* – кнезь лазарь наипрво прорече пакъ милица ѿ немѣ прорече коѡа ладнѣ водѣ ѿ града крѣвѣца (!) двие кчери лазареве водѣ бистрѣ с крвию смѣтише и свѣ србскѣ господѣ и витезе погѣбише и србскѣ землѣ ѿпѣстише и христанске цркве ѿпѣстише и порѣшише (12а/10–12б/3)

снага ж. *снаѡа* – милош е штить мои пернати ѣ немѣ ми сва моѡа снага и крепость стои (6б/7–10)

снијег м. *снеѡ* – чадори се биеле далеко како сниегъ (10а/13–14)

спомен м. *сѡомен* – милош че ѿставити споменъ полѣ косовѣ доклез се зовѣ растрѣзи ѣвиекъ знати се (6б/10–13)

споменути, споменем свр. *сѡоменуѡи* – и то милош мѣ све говори али на неѣ зле воле не имаше и ѿ тога мѣ часа вече мѣ не споменѣ него га пѣшча ѣ свое дворе а милошь ѿтуде ѣ свое дворе (5б/15–6а/5)

спрешно прил. *брзо, журно* – и тѣ поче вѣкъ бранковичъ спрешно говорити криючи и погледати (9б/15–10а/1)

срамота ж. *срамѡа* – кнезь лазарь говори милици срамота б^и била твоѣмъ братѣ едномъ ѿ мое воиске ѿстати рекли би воиници ѿнѣ ние юнакъ нити е кадерѣ юнаштва ѣчинити (9а/7–13)

- Србљи** м. мн. *Срби* – и по-томъ поставише младаго юроша (!) сина царева на царство негово господара срблемъ (1б/15–18)
- срѣѣан, -ѣна, -о** *који има усѣшан исход* – тако ти завета кои е мечъ нама што даю верни мъжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоја воиска с тобомъ здраво ѡдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^{ѣа} земля родила немой ми ѡкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)
- српски, -а, -о** *српски* – повесть ѡ житиѣ свѣтаго кнеза лазара и негова воеводе милоша ѡбилича и ѡстале све србске г^ѣде иже бистъ на полѣ косовѣ (1а/2–8)
- срце** с. *срце* • *унуѣрашњи човеков свѣтѣ, душа* – пакъ то извѣсти кнезь лазаръ рече ѡстани з-богомъ милице сѣзе твое срце мое стрелама ѡграждаемъ (!) естъ (9а/14–18); **♦ из срца** *врло јако, снажно* – милошъ и-с-рца ѡздахнѣ и ѡзе ѡвѣка бранковича за рѣкѣ те га далеко о (!) вора (!) ѡдведе и рече немъ (4б/7–10)
- стајати, стојим** несвр. *сѣјајѣши, налазиѣши се* – милош е штить мои пернати ѡ немъ ми сва моѣ снага и крепость стои (6б/7–10)
- старац** м. *сѣарац* – тадаи мъ се милица сѣзна поклони и рече мъ тако ти богъ свѣ твою државѣ сахраниѡ и здраво срджо (!) а ти ми еднога брата ѡстави ѡ заклетв^ѣ сестри за милоштѣ нека старца юга пасъ ѡстане честитаго крви и колена или гласъ на ѡвомъ краю земле (8б/9–9а/2)
- стати, станем** свр. *ѡочѣѣши* – када и станѣ ветри нихати страшиво е мои брате и погледати реко би лѣзи сѣ изнова ѡзрасли како е поле ѡћевено (10а/7–12)
- стеѣи се, стечем/стекнем се** свр. *сѣѣѣши се, доѡдогиѣши се* – како чоекъ самъ себе прорече и тако мъ се брзо стече (12а/7–10)
- Стефан** м. *Сѣефан, мушко име* – и дадоше га родители его само-држѣцѣ царъ стефанъ синъ крала дечанскаго да слѣжи емъ (1б/1–4)
- стра** м. *сѣрах* – та сѣ копѣ вриедна сѣ на полѣ косовѣ бои бити да се сва земля скочи та копѣ сломити не могѣ тако се говоре ѡ ѣѣци деветъ юговичима да се и самъ царъ тѣрски ѡд ни бои и стра има (8а/15–8б/5); в. **страх**
- страна** ж. *сѣрана* – видосава говори дрѣгама своимъ и сестри ели погледаите чѣда сада како милошъ кобиличъ ездѣ конѣ з деснѣ странѣ мога ѡца лазара а ѡвѣкѣ бранковичъ с лиевѣ странѣ (3б/6–13)
- страх** м. *сѣрах* – и поче славни кнезь (!) лазаръ говорити господине мои васъ дршчемъ како прѣтъ и мртви ме знои попо и страх ме ѡбѣзе кое се рѣчи и

- гласъ носи за милошомъ кои че ти неверникъ бити на поля косовъ (6а/13–6б/3); в. **стра**
- страшан, -шна, -о** *сѣрашан* – ка-т-^о разабра вѣкъ бранковичъ те страшне риечи ѿд милоша зѣша(!) мѣ се заседе проговорити не може (5б/11–15)
- страшиво** прил. *сѣрашно* – када и станѣ ветри нихати страшиво е мои брате и погледати реко би лѣзи сѣ изнова ѣзрасли како е поле ѿћевено (10а/7–12)
- стрела** ж. *сѣрела* – пакъ то изѣсти кнезь лазаръ рече ѿстани з-богомъ милице сѣзе твое срце мое стрелама ѿграждаемъ (!) естъ (9а/14–18)
- су** предл. (с инстр.) *с(а)* – ѣ ти часъ кнезь лазаръ доће сѣ своѣ двама зетовима пре-д-воре свое коне доездише (4а/12–15); в. **с(а)**
- суботњи, -а, -е** *субоѿњи* – ѣочи кр^снога имена згоди се вечеръ сѣботни данъ и сазва славни кнезь лазаръ свѣ србскѣхъ господѣ к себи на вечерѣ (12б/10–15)
- суд** м. *ѣравда, ѣраведностѣ* \diamond **прав суд истѣинска ѣравда** – тако кнезь лазаръ бисъ господаръ срблемъ и пребиваше ѣ васакѣмъ добромъ чинѣ и ѣ милости и правди и ѣ правомъ сѣдѣ (3а/3–7); \diamond **суд божији божја ѣравда** – а они сѣдѣ бж(...) приѣше и тако тадаи ѿ т(...)рака погѣблени бише за ниѣвѣ (!) лѣкавство и неп(...)вдѣ зашто господара свога свога (!) ѣбише (2а/13–18)
- судити, судим** несвр. *судийѣи* – и то се згоди и би мѣа изѣина 14 (!) данъ видовъ данъ и биѣше кнезь лазаръ крсно име на кое мѣ би сѣћено погинѣти лета на 6897 (12б/3–9)
- суза** ж. *суза* – пакъ то изѣсти кнезь лазаръ рече ѿстани з-богомъ милице сѣзе твое срце мое стрелама ѿграждаемъ (!) естъ (9а/14–18)
- сузан, -зна, -о** *сузан* – а милица мѣ сѣзна говори а ти поћи з-богомъ господине мои него те желно молимъ како мога господара испѣни ми волѣ мою за великѣ лѣбавъ нашѣ премилѣ (7б/1–7)

Т

- тадај** прил. *ѣага* – а они сѣдѣ бж(...) приѣше и тако тадаи ѿ т(...)рака погѣблени бише за ниѣвѣ (!) лѣкавство и неп(...)вдѣ зашто господара свога свога (!) ѣбише (2а/13–18)
- тај, та, то** зам. *ѣај* **1.** *указује на нешѣо шѣо је ѣоменуѣо или о чему је било ѣовора* – ва то време настѣпи на царство јурошево (!) краљ вѣкашинъ мрнавчевичъ и ѣглеша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4); **2.** *у самостѣалној уѣоѿреби (у облику ср. р. једн.) указује на садрѣжај ѣреѣходној исказа* – ва то време кнезь лазаръ ѣздиѣше на коние са своима

двема зетовима својм дворѣ биелъ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3б/6); в. **ти**¹

тако прил. *ѡако* **1.** на *ѡакав/ѡај* начин – а они свѣдъ бж(...) принаше и тако тадаи ѡ т(...)рака погѣблени бише за ниѡвѣ (!) лѣкавство и неп(...)вдѣ зашто господара свога свога (!) ѣбише (2а/13–18); **2.** у *заклињању а. са лѡичким субјектѡм у гайшиву* (енкл. зам.), а *предметѡм клейѡе у ѣенишиву* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѣа воиска с тобомъ здраво ѡдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^а земля родила немѡи ми ѣкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4); **б.** у *ѡйѡаѡивној реченици* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѣа воиска с тобомъ здраво ѡдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^а земля родила немѡи ми ѣкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4); **3.** *кад се исѡиче висок сѡейен нечеѣа* – и миланъ ѡтиде постаѣа тамо много дана докле ѣоди силѣ цара мѣрата и тако г^а желяхъ срѣска господа вече мѣ се не надаѣ (9б/10–15)

тамо прил. *ѡамо* – и тамо воеваше царѣ тѣрскомѣ папазитѣ (2б/11–13)

таст м. *ѡастѡ* – самъ господинъ седе на вечерѣ пакъ посади старца таста (12б/15–17)

твој, -а, -е зам. *ѡвој* – пак чѣ те ѣ моѡи десници ѡдниети каконо хртѣ зеца пред лѡвцима и даровачѣ те верници твоѡи ѡлоѡи видосави или жива или мртѡа зашто она ѣчини моѡ матеръ кобиломъ (5а/11–5б/1)

те везн. *ѡе* – милошѣ и-с-рца ѣздахнѣ и ѣзе ѡвѣа бранковича за рѣкѣ те га далеко о (!) вѡра (!) ѡдведе и рече немѣ (4б/7–10)

тежак, тешка, тешко снажан – ера ако е нечешѣ карати бѡгом ти се сада заклинемъ и тешкомъ моѡмъ витешкомъ десницомъ када бѣдемо ѣздечи на коние на чѣ тебе ѣзети за пасѣ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)

ти¹ зам. *ѡај* – ѣ ти часѣ кнезѣ лазарѣ дође сѣ своѣа двема зетовима пре-д-воре свое коне доездише (4а/12–15); в. **гај**

ти² зам. *ѡи* – ера ако е нечешѣ карати бѡгом ти се сада заклинемъ и тешкомъ моѡмъ витешкомъ десницомъ када бѣдемо ѣздечи на коние на чѣ тебе ѣзети за пасѣ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5); \diamond (у дат.) *у заклейѡви* – тако ти завета кои е мечѣ нама што даю верни мѣжеви

верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоја воиска с тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѣда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^а земля родила немой ми ѡкротити (!) шо чѣ ти говорити (7б/8–8а/4)

тко зам. *ко* – тѣ поче славни кнезь лазарь говорити мѣчи вѣче мѣчи тко тѣ лажѣ износи на милоша (6б/3–7)

Топличанин м. *Тойличанин, ейник* – и посла кнезь лазарь милана топличанин^а да ѡходи воискѣ и силѣ цара мѣрата (9б/7–10)

треће прил. *ѡреће* – имаше сина 3 прво стефана деспота дрѣгога лазара трече вѣка и даштери 2 прва мариѣ прочена (!) висава (!) коѣ бис дата за вѣка бранковича дрѣга ела коѣ бис дата за милоша ѡбилича (3а/10–18)

ту прил. *ѡу 1. за месѡ* – тѣ ние нигди пола гди ние тѣрака све конь до кона а юнакѣ до юнака (10а/1–4); **2. за време** – тѣ поче славни кнезь лазарь говорити мѣчи вѣче мѣчи тко тѣ лажѣ износи на милоша (6б/3–7)

тужан, -жна, -о ѡужан, јаган – ви тѣрци тѣжни есте милоша слѣшали али мѣ ниесте сабле ѡ се кѣшали (11б/11–14)

турски, -а, -о ѡурски – и тамо воеваше царѣ тѣрскомѣ паѣзитѣ (2б/11–13)

Турци м. мн. *Турци* – и бого виће неправд(...) и ѡни брзо тѣ чашѣ попиш(...) ѡ тѣрака на марици води и брзо имѣ тѣрци главе ѡсекоше (2а/6–10)

Ћ

ћети/тети?, оћу несвр. *хѡейи 1. намераваѡи* – кнеже лазаре господине мои видимъ ера ѡчешѣ почи на поле косово али се мало ѡстав(...) са своѡмъ воискомъ докле се види е ли што истина ѡ милошеве невере ѡче ли шо бити истина (7а/7–14); **2. у енкл. облицима као ѡмоћни ѡлол у сасѡаву будућеї времена** – ера ако е нечешѣ карати богом ти се сада заклинемъ и тешкомъ моѡмъ витешкомъ десницомъ када бѣдемо ездечи на коние ѣ чѣ тебе ѡзети за пасѣ те чѣ те изврчи и-с-едла немилостиво (4б/15–5а/5)

У

у предл. (с ак. и лок.) **у I.** с ак. **1. за означавање креѡања ка месѡу, ѡложажу унуѡар нечеїа** – и то милош мѣ све говори али на неѣ зле воле не имаше и ѡ тога мѣ часа вѣче мѣ не споменѣ него га пѣшча ѣ свое дворе а милошѣ ѡтиде ѣ свое дворе (5б/15–6а/5); • – немой ми деветѣ браче юговича ѣ бои водити немой ме жалоснѣ ѡцвиелити немой ми да погине колено юга

- богдановича та вриедна основа златна колена и крвь (8а/4–10); **2.** за означавање *месѿа* на ком се *осѿварује дејсѿиво неке радње* – на рѿци ѿи бинаше прстенъ о (!) злата потонѿ ели ѿ лице ѿкрвави ѿи лиеви ѿбразъ ѿдари крвца нис прси (4а/7–11); **3.** за означавање *времена вршења ѿлаѿолске радње* – ѿ ти часъ кнезь лазаръ дође сѿ своѿа двема зетовима пред-воре свое коне доездише (4а/12–15); **II.** с лок. **1.** за означавање *да се нешѿо налази унуѿтар нечеѿа, у оѿсеѿу нечеѿа* – пак чѿ те ѿ моѿи десници ѿдниети каконо хртъ зеца пред ловцима и даровачъ те верници твоѿи ѿѿлои видосави или жива или мртва (5а/11–16); • – кнезь лазаръ ѿговара милица (!) госпоѿ моѿа ти знашь да ѿ твоѿи брачи сва моѿа стои снага и крепость (8а/11–15); **2.** за означавање *месѿа, односно околностѿи вршења ѿлаѿолске радње* – и на тоѿи риечи господа ѿсташе весела на ти гласъ мали и велики ѿзеше се ѿ орѿ играхъ и ѿвѿ песнѿ пою (11б/2–6); • – и ѿбише цара младаго юроша (!) ѿ ловѿ (2а/4–6); ср. **ва**
- убити, убијем** свр. *убиѿѿи 1. усмрѿѿѿи* – и ѿбише цара младаго юроша (!) ѿ ловѿ (2а/4–6); **2.** *исѿѿѿи* – милошь виђе елѿ крвавѿ и рече шо е ело лице крваво а ѿна мѿ а ѿна мѿ (!) све право каже како е сестра ѿбила (4б/2–6)
- убрус** м. *убрус, марамѿца* – ела крвава пред-воре изиде милошь додра (!) кона примаше крвавиемъ ѿбрѿсомъ заклонаше се (4а/15–4б/2)
- увијек** прил. *заувек* – милошь че ѿставити споменъ полѿ косовѿ доклез се зовѿ растрѿзи ѿвиекъ знати се (6б/10–13); в. **узвијек**
- Углѿеша** м. *Уѿлѿеша, мушко име* – ва то време настѿпи на царство юрошево (!) краљ ѿкашинъ мрнавчевичъ и ѿглѿеша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4)
- ударити, ударим** свр. *ударѿѿи 1. задѿѿи ударац* – када то чѿ видосава поскочи каконо ѿхола девица и ѿдари свою сестрѿ елѿ рѿкомъ ѿз образъ (4а/3–7); **2.** *ѿѿѿеѿи, избиѿѿи у јаком млазу, шикнуѿѿи* – на рѿци ѿи бинаше прстенъ о (!) злата потонѿ ели ѿ лице ѿкрвави ѿи лиеви ѿбразъ ѿдари крвца нис прси (4а/7–11); **3.** *изврѿѿѿи судар једноѿ ѿѿела с друѿим* – рѿком чѿ те рѿци испот кона додавати како ѿвкъ ѿвкѿ ѿане ка-д-одае пак чѿ тобом^б ѿдарити ѿ каменъ каконо гладанъ ѿро жабомъ корначомъ (5а/5–11)
- уз** предл. (с ак.) *уз* – када то чѿ видосава поскочи каконо ѿхола девица и ѿдари свою сестрѿ елѿ рѿкомъ ѿз образъ (4а/3–7)
- узвијек** прил. *заувек* – нечѿ штеѿети мою саблѿ чиничѿ споменъ полѿ косовѿ ѿставичѿ каменъ знати се ѿзвиекъ за велико чѿдо (12а/3–7); в. **увијек**

- уздахнути, уздахнем** свр. *уздахнуџи* – милошъ и-с-рца ѝздахнъ и ѝзе вџка бранковича за рџкџ те га далеко о (!) вора (!) џдведе и рече немџ (4б/7–10)
- узети се, узнем се** свр. *узети се (за руке)* – и на тои риечи господа џсташе весела на ти гласъ мали и велики ѝзеше се ѝ орџ играхъ и џвџ песнџ пою (11б/2–6)
- узети, узнем** свр. *узети, ухваџиџи* – милошъ и-с-рца ѝздахнъ и ѝзе вџка бранковича за рџкџ те га далеко о (!) вора (!) џдведе и рече немџ (4б/7–10)
- узрати, узрастем** свр. *узрасџи* – када и станџ ветри нихати страшиво е мои брате и погледати реко би лџзи сџ изнова ѝзрасли како е поле џћевено (10а/7–12)
- укратити, кратим** свр. *одџиџи, ускрасџиџи* – тако ти завета кои е мечџ нама што даю верни мџжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоџа воиска с тобомъ здраво џдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свџда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^а земла родила немой ми ѝкротити (!) шо чџ ти говорити (7б/8–8а/4)
- уодити, уодим** несвр. *уходџиџи* – и миланъ џтиде постаџа тамо много дана докле џоди силџ цара мџрата и тако г^а желахъ србска господа вече мџ се не надаџ (9б/10–15); в. **уходити**
- уочи** предл. (с ген.) *уочи* – џочи кр^снога имена згоди се вечеръ сџботни данъ и сазва славни кнезъ лазаръ свџ србсџкџ господџ к себи на вечерџ (12б/10–15)
- Урош** м. *Урош, мушко име* – и по-томџ поставише младаго јуроша (!) сина царева на царство негово господара срблемъ (1б/15–18)
- Урошев, -а, -о Урошев** – ва то време настџпи на царство јурошево (!) краљ џкашинъ мрнавчевичъ и џглеша деспот и гоико воевода (1б/18–2а/4)
- усјести/усести, усјед(н)ем/усед(н)ем?** свр. *узџахџи* – кнез славни лазаръ на кона свога ѝседе свою воискџ џбрати к полџ косовџ и то наипослие џтиче џ свога двора како вече се вратити нече (9б/1–7)
- уоставити се, уоставим се** свр. *заусџавиџи се* – кнеже лазаре господине мои видимъ ера џчешъ почи на поле косово али се мало ѝстав(...) са своџмъ воискомъ докле се види е ли што истина џ милошеве невере џче ли шо бити истина (7а/7–14)
- уходити, уходим** несвр. *уходџиџи* – и посла кнезъ лазаръ милана топличанин^а да ѝходи воискџ и силџ цара мџрата (9б/7–10); в. **уодити**
- уцвијелити, уцвијелим** свр. *уцвелиџи* – немой ми деветъ браче југовича ѝ бои водити немой ме жалоснџ ѝцвиелити немой ми да погине колено југа богдановича та вриедна џснова златна колено и крџъ (8а/4–10)

учинити, учиним свр. *учиниџи* **1.** *извршиџи, извесџи, џочиниџи* (какву радњу), *урадиџи нешџо* – зато нека свакъ зна шо џчини џбиличь и нека свакъ чџе и види да ниесамъ на милошь кобиличь него џбиличь прави и рабри џетичь (5џ/1–6); **2.** *начиниџи некоџа нечим, некаквим* – пак чџ те џ моџи десници џдниети каконо хртъ зеца пред ловцима и даровачџ те верници твоџи џлоџи видосави или жива или мртва зашто она џчини мою матеръ кобиломъ (5а/11–5џ/1)

Х

христанин/христјанин? м. *хришћанин* – и воеваше на христане (2џ/13)
христјански, -а, -о *хришћански* – боже ти намъ даи за веръ христанскџ бога молити и за цркве божие крвь свою пролити (11џ/7–11)
хрт м. *хрџ* – пак чџ те џ моџи десници џдниети каконо хртъ зеца пред ловцима и даровачџ те верници твоџи џлоџи видосави или жива или мртва зашто она џчини мою матеръ кобиломъ (5а/11–5џ/1)

Ц

цар м. *цар* – и дадоше га родители его само-држцџ царџ стефанџ синџ крала дечанскаго да слџжи емџ (1џ/1–4)
царев, -а, -о *царев* – и по-томџ поставише младаго јуроша (!) сина царева на царство негово господара срблемъ (1џ/15–18)
царство с. *царсџво* ♦ **поставити на царство** *џроџласиџи за цара* – и по-томџ поставише младаго јуроша (!) сина царева на царство негово господара срблемъ (1џ/15–18)
црква ж. *црква* – боже ти намъ даи за веръ христанскџ бога молити и за цркве божие крвь свою пролити (11џ/7–11)

Ч

чадор м. *чагор, шайџор* – чадори се биеле далеко како сниегъ (10а/13–14)
чардак м. *дворац, џосџџодски двори* – ва то време кнезь лазарџ ездинаше на коние са своима двема зетовима свомџ дворџ биелџ а то гледаю двие кчери лазареве с висока чардака (3а/18–3џ/6)
час м. *час, џренушак* – џ ти часџ кнезь лазарџ доџе сџ своџа двема зетовима пре-д-воре свое коне доездише (4а/12–15)

- чаша** ж. *чаша* ◇ **попити ту чашу** *дочекајџи истџу судбину* – и бого виће неправд(...) и они брзо тџ чашџ попиш(...) џ тџрака на марици води и брзо имџ тџрци главе џсекоше (2а/6–10)
- честит, -а, -о** *честџиџџ* – тадаи мџ се милица сџзна поклони и рече мџ тако ти богџ свџ твоју државџ сахраниџ и здраво срдџо (!) а ти ми еднога брата џстави џ заклетв^е сестри за милоштџ нека старца юга пасџ џстане честитаго крви и колена или гласџ на џвомџ крају земље (8б/9–9а/2)
- четири** бр. осн. *четџири* – и паки по погибели мрнавчевича промисломџ божиемџ поставише кнеза лазара на престолџ србски са благословение^м четири патриахра (!) србска и васега сабора србскаго (2б/14–3а/2)
- чин** м. *дело* – тако кнезџ лазарџ бџсь господарџ срблемџ и пребиваше џ васакомџ добромџ чинџ и џ милости и правди и џ правомџ сџдџ (3а/3–7)
- чинити, чиним** несвр. *чиниџџи* – нечџ штећети мою саблџ чиничџ споменџ полџ косовџ џставичџ каменџ знати се џзвиекџ за велико чџдо (12а/3–7)
- чловјек/човек?** м. *човек* – имаше џко милостиво рџци имаше податливе свакомџ чловекџ (3а/7–10); в. **чоек**
- чоек** м. *човек* – како чоекџ самџ себе прорече и тако мџ се брзо стече (12а/7–10); в. **чловјек/човек?**
- чудо** с. *чудо* **1.** *оно шџџо изазива оџшџџе чућење, чудна, необична џјава, феномен* – видосава говори дрџгама своимџ и сестри ели погледаите чџда сада како милошџ кобиличџ езди кона з деснџ странџ мога џца лазара а вџкџ бранковичџ с ливџ странџ (3б/6–13); **2.** *велики џодвиџ, џодухваџи коџи изазива чућење* – нечџ штећети мою саблџ чиничџ споменџ полџ косовџ џставичџ каменџ знати се џзвиекџ за велико чџдо (12а/3–7)
- чути, чујем** свр. *чуџџи* – када то чџ видосава поскочи каконо џхола девица и џдари своју сестрџ елџ рџкомџ џз образџ (4а/3–7)

Ш

шо зам. в. **што**

- штећети, штедим** несвр. *шџџегетџи* – нечџ штећети мою саблџ чиничџ споменџ полџ косовџ џставичџ каменџ знати се џзвиекџ за велико чџдо (12а/3–7)
- штит** м. *шџџиџџ* – милош е штитџ мои пернати џ немџ ми сва мою снага и крепостџ стои (6б/7–10)
- што**, вар. **шо** зам. *шџџо* **1.** *неодрећена; нешџџо, ма шџџа, ишџџа* – кнеже лазаре господине мои видимџ ера џчешџ почи на поле косово али се мало џстав(...) са своџмџ воискомџ докле се види е ли што истина џ милошеве невере џче

ли шо бити истина (7а/7–14); 2. *уѿийѿна* – милошъ виће елѿ кравѿ и рече шо е ело лице крѿаво а ѿна мѿ а ѿна мѿ (!) све право каже како е сестра ѿбила (4б/2–6); 3. *односна* – тако ти завета кои е мечѿ нама што даю верни мѿжеви верниемъ женама и тако ти твога рода кои самъ с тобомъ изродила и тако ти твоѿа воиска с тобомъ здраво ѿдила и сречниемъ деломъ и гласомъ свѿда добивала и тако ти по-т-обомъ тво^{ѿа} земла родила немои ми ѿкротити (!) шо чѿ ти говорити (7б/8–8а/4)

Списак скраћеница и симбола

м. – именица мушког рода;	ген. – генитив;
ж. – именица женског рода;	присв. ген. – присвојни генитив;
с. – именица средњег рода;	дат. – датив;
ср. р. – средњи род;	ак. – акузатив;
зам. – заменица;	инстр. – инструментал;
бр. осн. – основни број;	лок. – локатив;
бр. ред. – редни број;	једн. – једнина;
свр. – глагол свршеног вида;	мн. – множина;
несвр. – глагол несвршеног вида;	хип. – хипокористик;
прил. – прилог;	вар. – варијанта;
предл. – предлог;	енкл. зам. – енклитички облик
везн. – везник;	заменице;
везн. врем. – временски везник;	в. – видети;
узв. – узвик;	ср. – сравнити;
парт. – партикула;	◇ – израз;
опт. парт. – оптативна партикула;	• – пренесено значење.

ИЗВОР

Повест од житија светаго кнеза Лазара и његова војевode Милоша Обилића и остале све српске госpode иже бист на пољу Косову, у саставу рукописа Рс 82 (Зборник из средине XVIII века), л. 1–12, Београд: Народна библиотека Србије.

ЛИТЕРАТУРА

- Даничић, Ђура (1863–1864). *Рјечник из књижевних старина српских*. Београд: Државна штампарија.
- Даничић, Ђура (1874). *Историја облика српскога или хрватскога језика до свршетка XVII вијека*. Београд: Државна штампарија.
- Павловић, Слободан (2006). *Детерминативни падежи у старосрпској пословноправној писмености*. Нови Сад: Матица српска.
- Ређеп, Јелка (2010). *Житије кнеза Лазара*. Нови Сад: Прометеј.
- РМС: *Речник српскога језика*. Нови Сад: Матица српска, 2007.
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. I–. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, 1959–.
- СС: *Старославјанский словарь, по рукописям X–XI веков*. Ур. Цейтлин, Р. М.; Вечерка, Р.; Благова, Э. Москва: Издательство «Русский язык», 1994.
- Трифуновић, Ђорђе (1968). *Српски средњовековни списи о кнезу Лазару и Косовском боју*. Крушевац: Багдала.
- Цейтлин, Раља Михайловна (1986). *Лексика древнеболгарских рукописей X–XI вв*. Софија: Издательство Болгарской академии наук.
- Штавланин-Ђорђевић, Љубица, Мирослава Гроздановић-Пајић и Луција Цернић (1986). *Опис ћирилских рукописа Народне библиотеке Србије*. Београд: Народна библиотека Србије.

*

- Meljčuk, Igor (2012). Phraseology in the language, in the dictionary, and in the computer. *Yearbook of Phraseology*. 3/1: 31–56.
- Miklosich, Franz (1863). *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum: emendatum auctum*. Darmstadt: Scientia Verlag Aalen.
- RJAZU: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIV. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1880–1976.
- Skok, Petar (1971). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Škaljić, Abdulah (1966). *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo: Svjetlost.

Vesna Bajić

THE DICTIONARY OF *THE STORY OF THE BATTLE OF KOSOVO* (THE
MANUSCRIPT BY ILIJA JOVANOV)

S u m m a r y

This paper represents a dictionary of one of the versions of *The Story of the Battle of Kosovo* – *The Manuscript by Ilija Jovanov*, written in the mid-18th century. The text is written in the Old Serbian language, with sporadic lexical items from the Serbian Church Slavonic system (like *dašti*). On the basis of some specific dialectal words, like *čoeck*, it is assumed that the manuscript originates from Montenegro. It is written in the minuscule script, the orthography is not standardized, and both ekavian and ijekavian forms are present. Due to the fact that the lexicon of the pre-standard period of the Serbian vernaculars has not been thoroughly investigated yet, this paper can be regarded as a modest contribution to the understanding of the lexical structure of Serbian language of that epoch.

Key words: historical lexicography, Old Serbian, 18th century, dictionary, *The Story of the Battle of Kosovo*, The Manuscript by Ilija Jovanov.

Мср Весна Бајић

Нови Сад

Србија

Имејл: vesna.bajic93@gmail.com